

Propagace náboženských sekt v ČR

Pavλίna Kadlecová

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Ústav marketingových komunikací

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Pavčina KADLECOVÁ**
Osobní číslo: **K10021**
Studijní program: **B7202 Mediální a komunikační studia**
Studijní obor: **Marketingové komunikace**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Propagace náboženských sekt v České republice**

Zásady pro vypracování:

1. Stanovte cíle a formulujte hypotézy.
2. V teoretické části definujte pojmy, popište základní mechanismus sekt.
3. Zpracujte srovnávací analýzu propagace 2-3 nejvýznamnějších sekt v ČR a v USA.
4. Proveďte dotazníkové šetření ke zjištění povědomí o konkrétních sektách v ČR.
5. Na základě dat získaných z výzkumu vyhodnoťte validitu stanovených hypotéz.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

VOJTÍŠEK, Zdeněk. Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 462 s. ISBN 8071787981.

ABGRALL, Jean-Marie. Mechanismus sekt. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000, 253 s. ISBN 80-7184-774-7.

CULTS A Reference Handbook, Second Edition. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2005. ISBN 1-85109-618-3.

BELCH, George E a Michael A BELCH. Advertising and promotion: an integrated marketing communications perspective. 9th ed. New York: McGraw-Hill/Irwin, c2012, xxxiv, 828 s. ISBN 978-0-07-340486-8.

SVĚTLÍK, Jaroslav. Marketing - cesta k trhu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, 340 s. ISBN 80-86898-48-2.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Zdeněk Křížek

Ústav marketingových komunikací

Datum zadání bakalářské práce:

1. října 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

26. dubna 2013

Ve Zlíně dne 3. února 2013

doc. MgA. Jana Janíková, ArtD.
děkanka

Mgr. Ing. Olga Jurášková, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 23.4. 2013

Pavína Kadlecová
Jméno, příjmení, podpis

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

²⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

³⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá propagací Svědků Jehovových, Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů a Scientologické církve na území České republiky, postojem široké veřejnosti citlivé na propagační a manipulativní techniky sekt k těmto konkrétním sektám a jejich zkušenostmi s touto propagací. Součástí praktické části je také srovnávací analýza propagace těchto tří sekt v USA a v České republice.

Klíčová slova: propagace, propagační prostředky, sekty, znaky sekt, nová náboženská hnutí

ABSTRACT

The bachelor's thesis is looking into the promotion of the Jehova's Witnesses, The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints and Scientology in the Czech republic, the attitude of general public (vulnerable to promotional and manipulative tactics of sects) to these particular sects and their experience with this promotion. Comparative analysis of promotion of these three sects in the USA and in the Czech republic is included in the practical part of this bachelor's thesis.

Keywords: promotion, means of promotion, sects, characteristics of sects, new religious movements

“Be yourself; everyone else is already taken.”

Oscar Wilde

Poděkování patří mému vedoucímu práce PhDr. Zdeňkovi Křížkovi za důvěru, pomoc a cenné rady. Ráda bych také poděkovala Ivaně Válkové, Jakubovi Žirovnickému a Silvii Kadlecové – lidem, kteří mi dodávají sílu, motivaci a inspiraci. Bez nich bych nebyla tím, kým jsem. Velký dík patří také mému otci Bohuslavu Kadlecovi za shovívavost, pevné nervy a nekonečnou podporu nejenom při studiu na vysoké škole. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat i všem, kteří mi při zpracovávání bakalářské práce jakkoliv pomohli či poradili. Ochetných lidí je v dnešní době pomálu, o to víc si jejich pomoci vážím.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

24. 4. 2013 ve Zlíně

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 SEKTA A SEKTÁŘSTVÍ.....	12
1.1 NÁBOŽENSTVÍ.....	12
1.2 SEKTA.....	12
1.2.1 Definice sekty.....	13
1.2.2 Donucovací sekta.....	14
1.3 SPOLEČNÉ ZNAKY SEKT A NÁBOŽENSTVÍ.....	14
1.4 LEGISLATIVA TÝKAJÍCÍ SE SEKT.....	15
1.5 KONSPIRAČNÍ TEORIE.....	15
2 MECHANISMUS SEKT.....	17
2.1 VŮDCE (GURU).....	17
2.2 ORGANIZACE SEKT.....	18
2.2.1 Pyramidová struktura.....	18
2.2.2 Struktura v podobě pavučiny.....	19
2.2.3 Struktura ve tvaru hvězdy.....	19
2.2.4 Sférická struktura.....	19
2.3 ZDROJE FINANCOVÁNÍ.....	19
2.4 DENNÍ REŽIM.....	20
2.5 NÁBOR NOVÝCH ČLENŮ.....	20
2.5.1 Cílová skupina.....	21
2.6 OPUŠTĚNÍ SEKTY.....	22
3 PROPAGACE.....	24
3.1 DEFINICE PROPAGACE.....	24
3.2 PROPAGACE A MARKETINGOVÁ KOMUNIKACE.....	24
3.3 NÁSTROJE PROPAGACE.....	24
3.3.1 Reklama.....	25
3.3.2 Osobní prodej.....	25
3.3.3 Podpora prodeje.....	25
3.3.4 Práce s veřejností.....	25
3.3.5 Přímý marketing.....	25
3.3.6 Nová/interaktivní média.....	25
3.3.7 Propagační prostředky nejvíce využívané sektami.....	26
4 METODIKA VÝZKUMU.....	27
4.1 CÍL PRÁCE.....	27
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	27
4.3 METODY VÝZKUMU.....	28
4.3.1 Srovnávací analýza.....	28
4.3.1.1 Kritéria srovnání.....	28
4.3.2 Dotazník.....	29
4.3.2.1 Výběrový vzorek a počet respondentů.....	29
4.3.2.2 Typy otázek.....	29

4.3.2.3	Jazyk	29
II	PRAKTICKÁ ČÁST	30
5	SROVNÁNÍ PROPAGACE SEKT V ČR A V USA	31
5.1	SEKTY V USA	31
5.1.1	Současná situace.....	31
5.1.2	Sekty a právo	32
5.1.3	Svědkové Jehovovi.....	32
5.1.3.1	Propagace Svědků Jehovových v USA.....	32
5.1.4	Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů (mormonismus).....	33
5.1.4.1	Propagace Mormonů v USA.....	34
5.1.5	Scientologická církev	34
5.1.5.1	Propagace Scientologické církve v USA	35
5.2	SEKTY V ČR.....	36
5.2.1	Sekty a právo.....	36
5.2.2	Svědci Jehovovi	37
5.2.2.1	Propagace Svědků Jehovových v ČR	37
5.2.3	Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů v ČR	37
5.2.3.1	Propagace Mormonů v ČR	38
5.2.4	Scientologická církev	38
5.2.4.1	Propagace Scientologické církve v ČR.....	38
5.3	SROVNÁNÍ PROPAGACE KONKRÉTNÍCH SEKT V ČR A V USA A OVĚŘENÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY Č. 1	39
6	VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU	41
6.1	ZÁKLADNÍ INFORMACE O RESPONDENTECH.....	41
6.1.1	Pohlaví.....	41
6.1.2	Věk	42
6.1.3	Místo bydliště a velikost obce.....	43
6.1.4	Socioekonomický status.....	44
6.2	OVĚŘENÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY Č. 2	45
6.3	DATA ZÍSKANÁ Z VÝZKUMU A OVĚŘENÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY Č. 3.....	46
6.3.1	Vnímání a postoje k propagaci Svědků Jehovových v ČR	46
6.3.1.1	Zkušenost s propagací SJ v ČR.....	47
6.3.1.2	Konkrétní propagační prostředky využívané SJ	48
6.3.1.3	Místo výskytu propagace SJ	49
6.3.1.4	(Ne)aktivní zaznamenání informace na propagačních prostředcích SJ50	51
6.3.1.5	Hodnocení propagačních materiálů SJ	51
6.3.1.6	Hodnocení zástupce SJ	52
6.3.1.7	Propagační materiály od zástupce SJ.....	52
6.3.1.8	Postoj k sektě Svědkové Jehovovi	53
6.3.2	Ověření výzkumné otázky č. 3 a).....	54
6.3.3	Vnímání a postoje k propagaci Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů v ČR	55
6.3.3.1	Zkušenost s propagací CJKSPD v ČR.....	55
6.3.3.2	Konkrétní propagační prostředky využívané CJKSPD	56
6.3.3.3	Hodnocení zástupce CJKSPD.....	58
6.3.3.4	Postoj respondentů k Církvi Ježíše Krista Svatých posledních dnů	59
6.3.4	Ověření výzkumné otázky č. 3 b)	60

6.3.5	Vnímání a postoje k propagaci Scientologické církve v ČR.....	60
6.3.5.1	Zkušenost s propagací Scientologické církve v ČR.....	61
6.3.5.2	Konkrétní propagační prostředky využívané Scientologickou církví..	62
6.3.5.3	Postoj respondentů k Scientologické církvi.....	63
6.3.6	Ověření výzkumné otázky č. 3 c).....	64
6.4	VLASTNÍ ODPOVĚDI RESPONDENTŮ	65
	ZÁVĚR	66
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	67
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	71
	SEZNAM GRAFŮ	72
	SEZNAM PŘÍLOH.....	73

ÚVOD

Tato bakalářská práce se bude zabývat propagací konkrétních sekt na území České republiky, postojem široké veřejnosti citlivé na propagační a manipulativní techniky sekt ve věku 18-30 let ke slovu sekta, k jednotlivým konkrétním sektám a zkušenostmi s jejich propagací.

Jako člověka, který žije na vesnici, kde se čas od času objeví zástupci Svědků Jehovových a jehož prababička byla jejich členkou, mě toto téma zaujalo. Jak se sektám daří/nedaří získávat na našem území nové členy? Měli by si mladí lidé procházející důležitými životními změnami dávat na sekty pozor? Mají sekty volnost ve využívání různých propagačních prostředků vhodných pro zemi, ve které působí, nebo se musí podřídit nařízením od svých vedoucích sborů či vůdců?

Zkoumanými sektami budou Svědkové Jehovovi, Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů a Scientologická církev. A proč zrovna tyto tři? Svědkové Jehovovi u nás působí dlouho, mají relativně velký počet členů a jsou v ČR asi nejznámější sektou (v ČR jsou uznanou církví, přesto je můžeme nazývat sektou, protože vykazují její charakteristiky). CJKSPD u nás také má relativně hodně příznivců (oproti jiným sektám) a Scientologická církev je tak kontroverzní organizace, že stojí za to, prozkoumat ji blíže.

V teoretické části budou objasněny všechny klíčové pojmy, popsány charakteristické znaky sekt a vysvětleno, jak sekty fungují a jaký je jejich mechanismus. Součástí bude i kapitola o propagaci a metodika výzkumu.

Praktická část nabídne vyhodnocení výzkumu (dotazníku), shrnutí získaných dat a odpovědi na výzkumné otázky. Její součástí bude i srovnávací analýza propagace SJ, CJKSPD a Scientologie v USA a v České republice.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SEKTA A SEKTÁŘSTVÍ

Předpokladem správného porozumění určitým jevům, vztahům a souvislostem je pochopení základních pojmů s tímto tématem souvisejících. Proto se budu v první kapitole věnovat definici toho, co je to náboženství, sekta a donucovací sekta. Nastíním také, jaké jsou společné znaky sekt a jaká práva přisuzují sektám legislativní dokumenty platné v České republice.

1.1 Náboženství

Slovo náboženství (anglicky i německy *religion*) má svůj původ v latině a jeho volný překlad zní „být připoután k bohu“. „*Pod náboženstvím si tedy můžeme představit společnou víru lidí, kteří se cítí být připoutáni k určitému bohu, ve kterého věří.*“ (Wiebus, 2006, s. 11)

Německý autor Hans-Otto Wiebus však neomezuje náboženství pouze na víru v určitého boha. Pokládá ho také za mocenský prostředek, což dokládá faktem, že v dřívějších dobách vykonávala církev státní moc a dokonce jí náleželo právo dosazovat knížata (tedy panovníky). V některých zemích, jako je například Německo, přetrvává úzké propojení mezi církví a státem dodnes. (2006, s. 15)

Aktuálnější pohled na náboženství nabízí český religionista Prokop Remeš: „*Náboženství, které od dob osvícenství bylo považováno ze všeho nejspíš za projev nevdělanosti a předsudků minulosti, bylo ve 20. století odsunuto mimo horizont veřejného života a vykázáno do čistě soukromé sféry jednotlivce. V současné době však začíná být víc než zřetelné, že zájem o náboženství vzrůstá.*“ (Vojtíšek, 2004, s. 7)

Nebýt náboženství, nevznikla by ani většina sekt. V mnoha případech se totiž jedná o různé odnože z hlavního proudu nějakého většího náboženství (křesťanství, islám, buddhismus apod.), i když neustále přibývá těch, které s žádným větším náboženstvím nemají mnoho společného.

1.2 Sekta

Když se řekne slovo sekta, vyvolává to v lidech povětšinou negativní konotace. A není se čemu divit. Vždyť kdo by neznal alespoň jednu mediální kauzu o hromadné sebevraždě členů nějaké z nich. Je velice pravděpodobné, že právě kvůli způsobu, jakým jsou sekty

v médiích zobrazovány, je v lidech utužován pocit strachu z neznámého a (podle médií) evidentně nebezpečného.

Není ale pravdou, že na tomto stereotypním (negativním) vnímání sekt mají podíl pouze média. James R. Lewis (2005, s. 37) například uvádí jako jednu z příčin těchto stereotypů potřebu společnosti mít společného nepřítele.

Vnější hrozby poskytují lidem motivaci sjednotit se a spolupracovat jako celek. Zvrácený a zlý nepřítel tak pomáhá společnosti podpořit její normativní hodnoty a instituce: např. „oni“ jsou komunisti, „my“ jsme kapitalisti, „oni“ jsou totalita, „my“ demokracie. Zajímavé ale je, že pokud takovýto vnější nepřítel neexistuje, společnost si najde skupiny či individualisty ze svého středu, kteří se tímto nepřítelem stanou. Dříve jimi byli například lidé z rasových (černoši), etnických (Židé) či sexuálních (homosexuálové) menšin. Tyto menšiny ale v dnešní době mají svá práva, která musí společnost respektovat, proto svůj „hněv“ obrací jiným směrem – k netradičním náboženstvím. (Lewis, 2005, s. 37)

Kolik toho mají sekty společného s náboženstvím a jak se dá sekta definovat?

1.2.1 Definice sekty

*„Vzijeme-li se do role etymologů, kteří se dodnes nemohou shodnout na původu slova sekta, nalezneme jeho kořeny v latinských výrazech **secedo** či **secutus**, **secuta**, **secutum**, jež lze přeložit přibližně jako **odtrhnout se** nebo **vyčlenit se**.“* (Moyano, 2011, str. 23)

Pouhý překlad a původ slova sekta však nelze považovat za jeho definici, proto autor tento pojem dále osvětluje:

*„...pod označením **sekta** bychom tedy mohli vnímat jakoukoliv skupinu lidí náboženského nebo filozofického charakteru vyčleněnou z hlavního proudu, jejíž existence by byla při svobodě vyznání zcela legitimní.“* (Moyano, 2011, str. 24)

Jean-Marie Abgrall (2000, s. 11) však uvádí jako původce slova sekta jiné latinské slovo – **sequi**, což znamená následovat. Abgrall (2000, s. 9) také považuje za problematické definovat slovo sekta kvůli faktu, že není vymezena z právního, kriminologického, sociologického ani z psychiatrického hlediska.

Slovo **sequi** uvádí i jiná autorka, Barbara Büchnerová (1999, s. 17), která zmiňuje i jeho další (původní) významy: „škola“, „učení“, „směr“ a „příkaz“ a pokládá si otázku, zda by se i křesťanství nedalo z určitého hlediska považovat za sektu, když vzniklo oddělením se od tehdy pravověrného židovství.

Vidal Manzanares, právník a historik, pak definuje sektu pomocí několika vlastností, kterými se vyznačuje (aby se však jednalo o sektu, musí splňovat alespoň dvě z nich):

„pyramidová organizace, bezvýhradná podřízenost vůdčí osobě, odmítání vnitřní kritiky, sledování politických či ekonomických cílů pod maskou ideologie spirituálního typu, ať už filosofickým, nebo náboženským využíváním svých členů k dosažení vlastních cílů sekty a ke kritice jiných náboženských či politických autorit.“ (Moyano, 2011, s. 25)

Německý autor Hans-Otto Wiebeus (2006, s. 16) pro změnu označuje za společný znak sekt tvrzení, že „pravá“ víra je jen ta, kterou vyznává sekta a víra ve velkých církvích je zfalšována.

1.2.2 Donucovací sekta

Je velice důležité rozlišovat obecný pojem sekta a donucovací sekta, protože jsou to právě donucovací sekty, které vrhají špatné světlo na celý fenomén sektářství.

Podle Abgralla (2000, s. 13) se sektou rozumí *„více či méně rozvinutá skupina, shromážděná kolem vůdce či náboženské nebo jiné ideologie, která sice funguje podle uzavřeného a tajného modelu, ale přitom respektuje svobodnou vůli a identitu svého vyznavače.“* V kontrastu s touto definicí je definice donucovacích sekt, pro něž je typický donucovací charakter a s ním spojená nesvoboda.

Jak si ale můžeme být jistí, že tento rozdíl ve skutečnosti opravdu existuje, když sekty od svých členů vyžadují bezpodmínečnou disciplínu, již se jen těžko dosahuje bez použití donucování (tedy i mentální manipulace). Tato manipulace je ale také běžná například v reklamě či politice a tak se tyto sektářské projevy a donucovací techniky mohou objevit i v běžných náboženských skupinách nebo politických hnutích. (Abgrall, 2000, s. 13)

1.3 Společné znaky sekt a náboženství

Mají toho sekty a náboženství opravdu tolik společného? I kdyby odpověď zněla ne, pro sekty může být jedině výhodné schovávat se za víru a náboženství. Už Listina základních práv a svobod totiž zajišťuje právo na svobodu náboženského vyznání a tím dává náboženským sektám velice cennou ochranu. To je také důvod, proč ani jedny z těch nejnebezpečnějších dosud nebyly (či nemohly být) zakázány. (Büchnerová, 1999)

Přestože mají některé sekty spíše blíže k politické či jiné organizaci, faktem zůstává, že církve a sekty mají podle Barbary Büchnerové (1999, s. 18-19) několik významných společných znaků:

- *Uctívají proroky, spasitele nebo vykupitele*
- *Stanovují více či méně přísná pravidla pro život jednotlivců*
- *Mají své rituály, zvyky a příkázání*
- *Snaží se šířit svou víru mezi bezvěrci a jinověrci*
- *Vytvářejí si nepřátelský obraz „bezvěrce“*
- *Přisuzují své hlavě (vůdci) neomylnost*

1.4 Legislativa týkající se sekt

Přestože neexistuje žádná univerzální ani oficiální definice sekt, prakticky u všech se předpokládá, že mají alespoň něco málo společného s náboženstvím a vírou. Proto se jich týkají jak mezinárodně uznávané listiny a smlouvy, tak i zákony jednotlivých zemí.

Jednou z mezinárodně uznávaných listin je i Listina základních práv a svobod, která nejenže garantuje každému jednotlivci právo na svobodu vyznání, jak již bylo zmíněno výše, ale i právo svobodně toto náboženské vyznání projevovat. Zaručuje také svobodu náboženských institucí (Vojtíšek, 2004, s. 13):

„Církev a náboženské společnosti spravují své záležitosti, zejména ustanovují své orgány, ustanovují své duchovní a zřizují řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech.“

V České republice se sektám věnuje např. Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností z roku 2002 (viz kapitola 5.2.1). (Vojtíšek, 2004)

V některých zemích vznikají také zákony „proti sektám“. Jeden takový byl schválen roku 2001 ve Francii v reakci na několik hromadných vražd a sebevražd v rámci náboženských skupin, ke kterým došlo v devadesátých letech minulého století. (Vojtíšek, 2004, s. 14)

1.5 Konspirační teorie

Stejně jako se spoustou nám neznámých či tajemných jevů, je i se sektami spojena řada konspiračních teorií. Ty nejvýznamnější se zabývají vztahem těchto skupin s vysokými politickými představiteli či organizacemi a snahou vlád potlačit revoluční názory či

projevy nespokojenosti se současnou politickou nebo ekonomickou situací. (Moyano, 2011)

„Je známo, že některé z těchto sekt získaly určitou tajnou podporu ze strany vládních organizací. Na základě těchto styků mohou beztréstně působit, a navíc získávat finanční podporu. Na druhou stranu lze předpokládat, že z takové dohody těží i stát – tyto skupiny pro něj představují záruku zachování určitého statu quo, protože mírní nebezpečné radikální postoje proti státu a dokážou zkrotit masy.“ (Moyano, 2011, s. 104)

Jedním příkladem za všechny může být zpráva OSN, kterou vydala roku 1996 po zasedání v Ženevě. *„Ve jménu obrany svobodného myšlení a vyjadřování (což mnoho sekt naopak nedodržíje) tato zpráva doporučuje „nevměšovat se do záležitostí sekt a nepotlačovat jejich působení ani v případě mimořádného veřejného ohrožení“ (sic).“* (Moyano, 2011, s. 102)

Co se vzhledem k této zprávě dá považovat za překvapivé, je fakt, že řadu měsíců před tímto zasedáním se setkali představitelé třiceti sekt s nejvyššími zástupci OSN, což nepochybně mělo vliv na výsledek této zprávy. (Moyano, 2011, s. 102)

Není divu, že fakta tohoto typu budí v lidech zvědavost a touhu přijít věcem na kloub, a to nejlépe s pomocí nějakého senzačního vysvětlení, které, když se nad tím zamyslíme, až tak senzační vůbec být nemusí.

2 MECHANISMUS SEKT

Jak sekty fungují? Jaká je jejich hierarchie, kdo je řídí a jakou se zabývají činností? Jaké typy lidí si sektáři vybírají při náboru nových členů, jaké k tomu používají metody, co všechno je povinností člena sekty a je opravdu tak těžké, jak se říká, z některých sekt odejít? Problematika mechanismu sekt je velice komplexní, obsáhlá a složitá, proto se jí následující kapitola bude věnovat sice spíše povrchně, přesto obsáhle z hlediska jejich nejrůznějších aspektů.

2.1 Vůdce (guru)

Ze všeho nejdůležitější pro existenci sekty je její guru – vůdce, který bude udávat směr a ke kterému všichni jeho následovníci budou vzhlížet. Dalo by se říci, že sekta stojí a padá s osobností vůdce. Proč tomu tak je a jakou roli v rámci sekty guru hraje?

„Původní termín guru vznikl ze sanskrtského slova, které znamená „ctihodný“. V bráhmanském náboženství označuje duchovního učitele.“ Dnes je tento termín používán spíše ve významu „charismatický vůdce sektářské skupiny“, ať už je jeho charisma skutečné či nikoliv. (Abgrall, 2000, s. 45)

Podle Abgralla (2000, s. 46-47) existují čtyři skupiny guruů:

- *Myslitelští učitelé v ušlechtilém smyslu slova, což ovšem nevyklučuje úchytky i ideologii a v chování*
- *Podvodníci, kteří umí využívat lidské důvěřivosti tím, že jí nabídnou „marketizované“ produkty*
- *Duševně choří, nejčastěji paranoici, delirici a osoby trpící halucinacemi (interpretativní mystici či těžší hysteričtí neurotici)*
- *Osoby, které se od autentické osobní vize dostaly až k patologickému vnímání skutečnosti či k úmyslnému využívání nabytého poznání k ziskovým cílům*

Abgrall (2000, s. 74-75) také přirovnává sektu k rodině, kde sekta jako taková plní úlohu matky, zatímco guru má hlavní slovo a plní úlohu otce. Existují také sekty, kde je vůdčí osobností žena, ta potom (stejně jako celá sekta) plní roli matky dvojnásob.

Španělský autor Moyano (2011, s. 69) dává vůdce do souvislosti se vznikem sekt, protože sekta se stává jakýmsi nástrojem naplnění někdy až „patologických potřeb jednoho či několika málo jedinců“.

Není proto žádným překvapením, že se na tyto výrazné osobnosti zaměřuje zvědavost médií i veřejnosti, a to nejen kvůli jejich velice zajímavé (a často příkrášlené) životní cestě, ale také díky skandálům spojeným například se zneužíváním dětí, či nabádáním k prostituci. Právě posledně zmíněné příklady jsou v médiích vykreslovány obzvláště barvitě, čímž „*přispívají k vytváření obrazu té největší prohnalosti a úpadku sekt*“ (Moyano, 2011, s. 147)

Ačkoliv je charismatický vůdce většinou důvodem k obavám, že se jedná o nebezpečnou sektu, existuje poměrně velký počet objektivně neškodných skupin, u kterých tento předpoklad neplatí, proto nemůžeme říct, že „charismatický vůdce“ = nebezpečná sekta. (Lewis, 2005, s. 37)

2.2 Organizace sekt

Guru ale není jediným stavebním kamenem, který drží sektu pohromadě, stejně tak důležitá je i její organizační struktura a systém „vlády“.

„...sektý mají silné vědomí své identity a vytyčují jasné hranice mezi sebou a svým okolím. Rozvíjejí tedy doktríny, praktiky a způsob života, které jasně ukazují, kdo je „uvnitř“ a kdo „vně“.“ (Partridge a Vojtíšek, 2006, s. 18)

Kromě jasného vymezení se vůči svému okolí existuje také několik druhů organizačního uspořádání sekt. Podle Abgralla (2000, s. 63-66) existují čtyři druhy organizačních struktur využívaných sektami: pyramidová struktura, struktura v podobě pavučiny, struktura ve tvaru hvězdy a sférická struktura.

2.2.1 Pyramidová struktura

„Pro donucovací sektý je pyramidová struktura klíčová. Mezi základnou a vrcholkem, mezi novými členy a učitelem pozorujeme:

- *Vzestupnou tendenci výsad*
- *Sestupnou tendenci donucování*

Postupovat vzhůru lze ve struktuře jen pomalu, stupeň po stupni. Tento systém je zaměřen na udržování jedince pod tlakem.“ Podporuje také stoupence v soutěžení – s dosažením vyššího postavení přichází hrdost a zesiluje se pocit sounáležitosti. (Abgrall, 2000, s. 63-65)

2.2.2 Struktura v podobě pavučiny

V sektách, které podle tohoto modelu fungují, se proplétá „několik pyramidových struktur, které mají různé funkce. Stoupenec může postupovat v jedné pyramidě a stagnovat v druhé.“ Přesto je stále zachována hierarchie, „ať je stupeň jeho povýšení jakýkoliv“. Příkladem této struktury může být např. scientologie. (Abgrall, 2000, s. 65)

2.2.3 Struktura ve tvaru hvězdy

„Je podobná kolu od bicyklu, kde guru znázorňuje střed a stoupenci obvod kruhu. Sdělení jdou z periferie do centra a naopak. Tak často fungují sekty, které začínají, či ty, které se rozvíjejí pomalu, jako např. spiritistické, modlitební a uzdravovací skupiny.“ (Abgrall, 2000, s. 66)

2.2.4 Sférická struktura

V této struktuře má každý účastník podobnou roli. Opravdová hierarchizace či direktivismus tu v podstatě neplatí. „Tento typ struktury neumožňuje efektivní kontrolu skupiny.“ Pokud se tento typ struktury objeví u donucovací sekty, je spíše takovou mezifází, prozatímní etapou nebo jen prvkem mnohem složitější pyramidové struktury. (Abgrall, 2000, s. 66)

2.3 Zdroje financování

Stejně jako jakákoliv jiná organizace či hnutí i sekty by nemohly fungovat bez přísunu peněz. Odkud je tedy čerpají?

V případě sekt existuje několik nejběžnějších způsobů, jakým získávají peníze. Tím nejjednodušším a nejzřejmějším je vybírání peněz od vlastních stoupenců. U běžných sekt bývají příspěvky dobrovolné, nebezpečné sekty jsou však schopné obrát své stoupence o vše, co mají (samozřejmě v zájmu zachování prostého života, který sekta propaguje) a donutit je, aby pro sektu pracovali, či aktivně sháněli peníze od nečlenů. (Büchnerová, 1999)

Jiný způsob získávání peněz uvádí Wiebeus (2006, s. 21-22): „Celá řada sekt jsou více výdělečnými institucemi nežli náboženskými společenstvími. Nejznámější z těchto skupin je Scientologická církev...Členové této skupiny prodávají většinou kurzy a semináře.“

Běžný je také prodej knih či produktů vyrobených sektou.

2.4 Denní režim

V některých sektách, obzvláště pak v donucovacích, jsou stoupenci nuceni žít nejen podle filosofie sekty, ale také dodržovat určitý denní režim. Je přesně určeno, jak dlouho a ve které hodiny může stoupenec spát, kdy a co má jíst, kdy pracovat, modlit se, účastnit se rituálů. Díky těmto pravidlům je možné se stoupenci lépe manipulovat, protože jsou často vystaveni spánkové či výživové deprivaci. (Abgrall, 2000)

2.5 Nábor nových členů

Posláním většiny sekt je šířit „pravou“ víru a získat co nejvíce stoupenců (tím pádem i více peněz). Sekty ale moc dobře vědí, že získat někoho na svou stranu a přesvědčit ho o správnosti filosofie jimi hlásané, je někdy skoro nadlidský úkol. Proto využívají různých technik a postupů, jak se k potenciálním stoupencům dostat, oslovit je a v konečném důsledku přimět vstoupit do sekty a přijmout její filosofii.

Podle německé autorky Barbary Büchnerové (1999, s. 14-15) již sekty tolik nevyužívají zastaralých postupů, jakými byli například verbíři s brožurami v ruce na pěších zónách. Dnes sekty využívají mnohem rafinovanějších metod a nesnaží se potenciálním stoupencům vtlouci jejich filosofii do hlavy hned při prvním setkání, ale dávají jim je pomalu a po částech. Zaměřují se spíše na pořádání či navštěvování nejrůznějších akcí, jakými jsou například „kurzy řečnictví, rozvíjení osobnosti, partnerské semináře, ezoterická terapeutická centra, zdravotní kroužky, výuku jógy nebo autogenní trénink“.

Francouzský antisektářský aktivista Jean-Marie Abgrall (2000, s. 81, 84, 87) pak nábor nových stoupenců rozděluje do tří fází: vábení, přesvědčování a fascinace.

Ve fázi vábení nabízí verbíř potenciálním stoupencům „jednoduché odpovědi na složité otázky, v rozhovoru se svým protějškem užívá svého šarmu, aby vytvořil iluzi citového sblížení, neustále hraje na stupnici citů a potlačuje ve svém projevu jakoukoliv logiku“. (Abgrall, 2000, s. 81)

Ve druhé fázi je účelem přesvědčit příjemce sdělení a přimět ho, „aby souhlasil se zvláštním návrhem, shrnutým v poselství. Proces zahrnuje několik etap: pozornost, pochopení, zformování, integraci poselství, přijetí poselství, změnu myšlení či chování“. (Abgrall, 2000, s. 84-85)

V poslední fázi nastává fascinace, kdy je příjemce sdělení definitivně přesvědčen o tom, že vstup do sekty je správným rozhodnutím. (Abgrall, 2000, s. 87)

Spousta sekt také poskytuje svým stoupcům návody, jak se při verbování nových členů chovat, co si obléct, jak mluvit apod.

2.5.1 Cílová skupina

Přestože se sekty snaží rozšířit svou filosofii tak, aby se k nim přidalo co nejvíce lidí, je jim jasné, že ne všichni musejí být jejich přesvědčování nakloněni nebo se s nimi prostě odmítnou začít bavit. Proto se při náboru zaměřují na určitý typ osob, o kterém předpokládají, že bude přístupnější.

„Představa, že lovcům duší sednou na lep jen psychicky narušení jedinci a životní ztroskotanci, je falešná, protože autoritářské světonázorové skupiny o nemocné a neúspěšné lidi zpravidla nemají zájem.“ Vlastně je tomu přesně naopak – od členů sekty se očekává, že budou vydělávat a získávat nové členy, *„a to mohou zvládnout jen zdatní, inteligentní a výkonní lidé“*. (Büchnerová, 1999, s. 41-42)

Hans-Otto Wiebeus (2006, s. 36-37) pak tvrdí, že neexistuje určitý typ osobnosti, který by byl vhodný pro vstup do sekty a že neexistují *„mladí lidé, kteří jsou zvláště snadno napadnutelní sektami“*. Zároveň ale poukazuje na to, že z různých výzkumů vyplývá, že mladí lidé zajímající se o náboženství, spíše hledají *„formu náboženského vyžití mimo velké křesťanské církve“*, tedy i v nejrůznějších sektách.

O názory psychologů a odborníků se opírá A. L. Moyano, který popisuje určitý *„profil osobnosti se sektářskými sklony“*. Tento profil *„vyplývá z problematických faktorů, kterými jsou např. věk, rodina, osobnost jedince a jeho začlenění do společnosti, ale též potřeba experimentovat na duchovním poli a stejně tak neznalost praktik manipulace a šíře jejich užívání sektami“*. (Moyano, 2011, s. 33-34)

Mnoho lidí je mylně přesvědčeno, že náchylnost k vyhledávání sekt souvisí s věkem, obzvlášť s mládím. Poslední dobou se ale o sekty více zajímají také lidé středního věku a starší lidé, kteří často trpí samotou a snadno se nechají zlákat do skupiny lidí, kteří o ně projeví zájem. (Moyano, 2011, s. 34)

Sekty se zaměřují hlavně na osoby, které se právě ocitly v nějaké nepříjemné životní situaci, něco je trápí nebo se prostě cítí samy. Sektářští verbíři jsou učení podle viditelných vnějších znaků rozeznat, zda se o takovou osobu jedná, či nikoliv, popřípadě vědí, v jaké

situaci se jedince právě nachází a cíleně se na něj obrací s návrhem vstupu do sekty. (Moyano, 2011, s. 35)

J-M. Abgrall (2000, s.89-90, 92) uvádí několik typů lidí, na které se zaměřuje pozornost sekt a kteří se často stávají jejich členy:

- Studenti končící SŠ a zahajující VŠ ve věku 18-25 let
- Lidé řešící kritické situace – rozvod, ztráta zaměstnání, rodinné či sociální konflikty apod.
- Jedinci se zvláštní psychologickou stavbou
- Osoby trpící pocitem samoty – nejvíce ve věku 25-35 a 50-60 let
- „Lidé s minulostí toxikomanů, toxikofilů a alkoholiků“

„Pro sekty je ideální cílová populace složená z depresivních mladých lidí, nebo takových, kteří přeřali sociálně-rodinnou vazbu a u nichž pocit nepřiměřenosti ve vztahu k obvyklému okolí vede k hledání náhradního řešení.“ (Abgrall, 2000, s. 90)

Členové sekt, u kterých se žádné abnormální chování neprojevuje, pak slouží jako reklamní argument. (Abgrall, 2000, s. 90)

Dle Galanterovy studie pak jde o osoby:

- „Pocházející ze středních a blahobytných tříd společnosti, mnohem vzácněji z vrstev sociálně potřebnějších“
- Nejčastěji se základním či středním vzděláním
- Pro které je „obtížné přijmout společenský status dospělého“
- Hyperemotivní a hypercitlivé
- Depresivní, „žijící s pocitem nepřiměřenosti, či dokonce revolty“
- Které se cítí osamocené, odvržené a žalostné

(Abgrall, 2000, s. 91)

2.6 Opuštění sekty

Z normálních sekt, které nejsou nebezpečné, stejně jako z instituce nějaké větší církve většinou není problém vystoupit. U nebezpečných a autoritářských sekt je ale právě opuštění sekty považováno za nepřipustné, někdy jsou bývalí členové dokonce pronásledováni. Proto se tento typ sekt také snaží své stoupence co nejvíce oddělit od

rodiny a vnějšího světa, aby jim v odchodu ze sekty bránilo co nejvíce překážek (např. že nemají žádné jiné společenské vazby než ty v rámci sekty). (Wiebeus, 2006)

3 PROPAGACE

Co je to propagace, jaký má vztah ke komunikačnímu mixu a jakých prostředků využívá? A jak mohou tyto propagační prostředky sektám pomoci k jejich zviditelnění, získání nových členů či financí? Těmito otázkami je třeba se zabývat, abychom mohli lépe pochopit, proč sekty využívají jenom některých forem propagace a k čemu jim jsou dobré.

3.1 Definice propagace

Propagace je definována jako koordinace všech snah (iniciovaných prodejcem) vytvořit kanály informací a přesvědčování za účelem prodat zboží či služby nebo propagovat myšlenku. (Belch G. a Belch M., 2012, s. 17)

3.2 Propagace a marketingová komunikace

Dle Vysekalové (2007, s. 20) je propagace (promotion), dle současného pojetí, nadřazená komunikačnímu mixu. „*V podstatě jde o marketingové komunikace většinou komerčního charakteru (commercial communications), jejichž cílem je na základě předávaných informací ovlivňovat poznávací, motivační a rozhodovací procesy těch, na které chceme působit ve shodě s našimi záměry.*“

Propagaci bychom také neměli zaměňovat s reklamou, protože reklama je jen jednou z částí komunikačního mixu, jemuž je propagace nadřazena. (Vysekalová, 2007, s. 20)

Světlík (2005, s. 175) pak tvrdí, že marketingové komunikace je možné chápat jako pojem propagace, ale ve větší šíři, protože „*zahrnuje i ústní komunikaci a nesystematickou komunikaci*“.

3.3 Nástroje propagace

A co všechno tedy můžeme považovat za nástroje propagace (přesněji komunikace)? Jsou to:

- **Reklama** (*advertising*)
- **Osobní prodej** (*personal selling*)
- **Podpora prodeje** (*sales promotion*)
- **Práce s veřejností** (*public relations*)
- **Přímý marketing** (*direkt marketing*)
- **Sponzoring** – ten je dnes ale spíše řazen pod public relations

- *Nová média (new media)*

(Vysekalová, 2007, s. 20)

Bratři Belchovi místo nových médií v komunikačním mixu zmiňují jako samostatný nástroj interaktivní/internetový marketing. (Belch G. a Belch M., 2012, s. 17)

3.3.1 Reklama

Reklama je komunikace uskutečňovaná pomocí masových médií (televize, rádio, tisk, out-of-home média, internet), která je placená a neadresná.

3.3.2 Osobní prodej

Formou komunikace tváří v tvář je osobní prodej, při němž se prodávající snaží zákazníkovi poradit a/nebo ho přesvědčit ke koupi jeho produktu či služby, nebo k určitému jednání. (Belch G. A Belch M., 2012, s. 25)

3.3.3 Podpora prodeje

Podporou prodeje se rozumí marketingové aktivity, které distributorům, koncovým zákazníkům či prodejčům poskytují něco navíc (například slevu nebo odměnu) a tím je podněcují k okamžitému nákupu. (Belch G. A Belch M., 2012, s. 23)

3.3.4 Práce s veřejností

Hlavním účelem Public relations je budovat a šířit dobré jméno firmy (produktu, služby, myšlenky, ...) na veřejnosti. Velmi často za tyto aktivity firma neplatí (kromě PR článků v časopisech apod.).

3.3.5 Přímý marketing

Pomocí přímého marketingu firmy komunikují přímo s cílovými zákazníky. Jeho cílem je vyvolat nějakou reakci a/nebo transakci. (Belch G. A Belch M., 2012, s. 19)

3.3.6 Nová/interaktivní média

Do této kategorie může spadat například reklama na internetu, či využívání elektronických médií. Na rozdíl od tradičních médií je tento nástroj specifický v tom, že umožňuje uživatelům vykonávat nejrůznější úlohy, jakými jsou např. příjem a úprava informací a obrázků, zjišťování informací, odpovídání na otázky a samozřejmě také nákup. (Belch G. A Belch M., 2012, s. 21)

3.3.7 Propagační prostředky nejvíce využívané sektami

Jak již bylo naznačeno v předchozích kapitolách, sekty ke své propagaci asi nejvíce využívají prvky osobního prodeje a v poslední době také pořádání nejrůznějších eventů. Podrobněji se propagačním prostředkům využívaných sektami budu věnovat v praktické části této práce.

4 METODIKA VÝZKUMU

Protože je cílem této práce zaměřit se na více aspektů propagace sekt v ČR, ať už z hlediska srovnání se situací v USA či z pohledu českých občanů na tuto propagaci i na sekty samotné, je nutné využít několika různých metod výzkumu. K získání informací potřebných pro potvrzení či vyvrácení výzkumných otázek tak bude využito sekundárních i primárních dat, a kvantitativního výzkumu.

4.1 Cíl práce

Cílem práce je zjistit, jaké mínění mají o propagaci sekt v České republice občané ČR, zda tuto propagaci zaznamenali, jaký názor na tyto sekty mají, zda existuje nějaká blíže specifikovaná cílová skupina, na kterou se sekty svou propagací zaměřují a jak se liší propagace sekt v České republice a Spojených státech amerických.

4.2 Výzkumné otázky

1. Čím se liší propagace jedné konkrétní sekty (např. Svědci Jehovovi) v České republice od propagace této sekty v USA?
2. Jaký je postoj široké veřejnosti v ČR (citlivé na propagační a manipulativní techniky sekt) ke slovu sekta?
3. A): Jaký je postoj široké veřejnosti v ČR (citlivé na propagační a manipulativní techniky sekt) k propagaci Svědků Jehovových a jaké s touto propagací mají zkušenosti?
B): Jaký je postoj široké veřejnosti v ČR (citlivé na propagační a manipulativní techniky sekt) k propagaci Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů a jaké s touto propagací mají zkušenosti?
C): Jaký je postoj široké veřejnosti v ČR (citlivé na propagační a manipulativní techniky sekt) k propagaci Scientologické církve a jaké s touto propagací mají zkušenosti?

Hypotézy předem stanovené v zásadách práce byly změněny na výzkumné otázky z důvodu menší velikosti zkoumaného vzorku (přibližně 100 respondentů) a také proto, že bude použita deskriptivní analýza, nikoliv induktivní statistika, která by byla nutná k testování hypotéz.

4.3 Metody výzkumu

Existují dva typy dat, které můžeme při výzkumu využít – primární a sekundární. Dle Světlíka (2005, s. 42) „*sekundární údaje zahrnují informace, které již byly zjištěny a zpracovány pro jiný účel*“.

Marketingový výzkum je pak významným zdrojem dat primárních, které je náročnější získat (kvůli nutnosti zajišťovat výzkum přímo v terénu a nutné specifikace dle potřeb firmy apod.). (Světlík, 2005, s. 43)

Vzhledem ke stanoveným výzkumným otázkám se jako nejvhodnější metody výzkumu jeví srovnávací analýza (s využitím sekundárních dat) propagace sekt v ČR a v USA a dotazník – tento kvantitativní výzkum napomůže určení pravdivosti výzkumných otázek 2 a 3 a bude sloužit k získání primárních dat.

4.3.1 Srovnávací analýza

Hlavním cílem srovnávací analýzy je zjistit rozdíly a podobnosti ve fungování konkrétních sekt v ČR a v USA, hlavně pak v jejich propagaci. Jaké propagační prostředky využívají ke svému zviditelnění a náboru nových členů? Je tato propagace cílená na určitý typ osob?

Srovnávací analýza bude sloužit jako podklad k dotazníku. Díky sekundárním datům bude možné identifikovat propagační prostředky nejčastěji využívané konkrétními sektami a následně dle těchto informací formulovat možnosti odpovědí v dotazníku. Bude také možné zjistit, jak se sekundární data budou lišit od těch primárních, získaných marketingovým výzkumem.

Srovnání s USA pak rovněž může nabídnout pohled na to, zda sekty v ČR jednájí ve své propagaci na vlastní pěst, nebo zda se řídí příkazy svých centrál z USA.

4.3.1.1 Kritéria srovnání

Z důvodu společenských a kulturních rozdílů mezi Českou republikou a USA bude nutné nejdříve krátce zasadit vznik, vývoj a fungování konkrétních sekt do širšího kontextu pro každou z jednotlivých zemí. Poté bude proveden popis a analýza sekt dle následujících kritérií:

- 3 stejné sekty z každé země
- Popis vzniku, ideologie, mechanismu fungování, náboru nových členů a propagace
- Důraz na propagační prostředky a rozdíl v jejich užívání v jednotlivých zemích

4.3.2 Dotazník

K získání dat bude využit kvantitativní výzkum, protože s jeho pomocí můžeme zjistit, kolik jednotlivců má určitý názor, chová se určitým způsobem, má/nemá znalost o určitém jevu apod. Pro měření kvalitativních jevů pomocí dotazníku lze také využít škál, díky kterým je možné data kvantifikovat. (Kozel, Mynářová a Svobodová, 2011, s. 160)

Kvantitativní výzkum formou dotazníku bude sloužit ke zjištění postoje občanů ČR k různým formám propagace sekt, jejich vnímání sekt jako takových a jejich názoru na to, zda se sekty svou propagací zaměřují na určitý typ lidí, určitou cílovou skupinu.

4.3.2.1 Výběrový vzorek a počet respondentů

Dotazník bude vyplňován online kvůli snadnější dostupnosti k většímu počtu respondentů. Počet účastníků tohoto výzkumu by měl dosáhnout alespoň minimálního počtu 100 lidí.

4.3.2.2 Typy otázek

V dotazníku budou využity tyto typy otázek:

- Dichotomická
- Uzavřená
- Polozavřená – výběr z více odpovědí s možností vlastní odpovědi
- Otevřená – nepovinná otázka na konci dotazníku

Bude také použit sémantický diferenciál s hodnotami 2-1-0-1-2 a antonymy na obou koncích tohoto bodového rozpětí.

4.3.2.3 Jazyk

V dotazníku bude použit spisovný jazyk, ale vzhledem k věku respondentů (18-30 let), pro které je určen, je možné v otázkách respondentům tykat.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 SROVNÁNÍ PROPAGACE SEKT V ČR A V USA

Propagační prostředky využívané sektami v USA sice nejsou hlavním předmětem této práce, přesto se jimi budu alespoň okrajově zabývat a srovnávat je s propagačními prostředky využívanými těmi samými sektami v ČR. Hlavním důvodem, proč je zde tato srovnávací analýza zahrnuta, je ten, že v České republice nemají sekty tak velkou tradici, jako v USA, všechny tři sekty, jejichž propagace bude rozebrána (Svědkové Jehovovi, Scientologická církev, Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů) v USA vznikly a mají tam tak své centrály. Není také zcela jasné, zda existuje nějaký rozdíl mezi propagací těchto sekt v různých zemích světa a zda se musí všechny odnože těchto náboženských skupin řídit stejnými pravidly pro oslovování nových potenciálních stoupenců a pro propagaci sekty. Proto se bude následující kapitola nejdříve věnovat sektám v USA a jejich propagaci, následně sektám v ČR a jejich propagaci a nakonec proběhne srovnání obou jevů.

5.1 Sekty v USA

Spojené státy americké jsou zemí plnou kontroverzí - náboženství, sekty a kultury nevyjímaje. Většina novějších (ale i těch relativně starších) náboženských hnutí vznikla právě tam a odtud se s menším či větším úspěchem rozšířila do celého světa. Protože je v USA náboženství všeobecně chápáno o dost jinak než v z většiny ateistické České republice, je nutně i přístup jejích obyvatel nejen k němu, ale i jeho aktivitám a propagaci odlišný. Nemalý vliv na tom také mají tragické případy, které se přímo v USA odehrály a o kterých hojně informovala média. Všechny tři zkoumané sekty (Svědkové Jehovovi, Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů a Scientologická církev) ve Spojených státech vznikly a mají zde své centrály. Otázkou zůstává, jak moc velkou pravomoc mají tato hnutí nad svými „pobočkami“ v jiných zemích světa (konkrétně v ČR). Diktují jim, jaké formy propagace mají využívat a jak se veřejnosti, která je kulturně, historicky i demograficky velmi odlišná, prezentovat?

5.1.1 Současná situace

Podle průzkumu z roku 2008 se 0,7% dospělých Američanů hlásí k sektě Svědkové Jehovovi, k Mormonismu (CJKSPD) pak dokonce 1,7%. Procento lidí hlásících se k scientologii, tento průzkum neuvádí. (*A Portrait of Mormons*, 2009)

5.1.2 Sekty a právo

Sekty v USA celkem dlouho a zdatně vedou svůj boj v soudních síních. Hlavním důvodem, proč jim soud většinou musí dát za pravdu, je skutečnost, že i na pseudonáboženské a pochybné kultury a sekty musí být z pohledu práva nahlíženo jako na náboženské skupiny. V opačném případě by se jednalo o porušení Prvního dodatku americké Ústavy. A i když se kritici nových náboženských skupin snažili o vytyčení hranice mezi náboženskými a pseudonáboženskými hnutími, stále neexistuje objektivní hledisko, kterým by se odlišování jednoho od druhého mohlo řídit. (Lewis, 2005, s. 179-180)

Členové sekt se také velice rádi (a nutno podotknout, že úspěšně) ohánějí svobodou náboženství, kterou garantuje nejen Ústava, ale také Listina základních práv a svobod.

5.1.3 Svědkové Jehovovi

Zakladatelem hnutí Svědků Jehovových se stal Charles Taze Russel, který žil v Pittsburghu ve Spojených státech. Russel se velmi zajímal o adventismus, a tak není divu, že hnutí svědků Jehovových stojí prakticky na stejných základech. Mezi těmito náboženskými hnutími přesto existuje jeden zásadní rozdíl – Svědkové Jehovovi, jež se původně shromažďovali pod názvem Traktátní společnost Siónská strážná věž (vznikla roku 1881) a které na Svědky Jehovovy přejmenoval jeden z Russelových nástupců Joseph Franklin Rutherford v roce 1931, vidí Ježíšův druhý příchod jako duchovní a neviditelnou záležitost, zatímco adventisté považují tento příchod za fyzický. Historii tohoto hnutí provází série nesprávných předpovědí, kdy má tento příchod nastat. Základním kamenem se pro následovníky Svědků Jehovových stal časopis Strážná věž, který Russel založil již roku 1879. Svědky Jehovovy řídí 11 mužů a prezident, toto vedení rozhoduje nejen o záležitostech týkajících se učení, ale také o tom, jak by hnutí mělo být prezentováno veřejnosti. Po celém světě najdeme přibližně 230 tzv. odboček, které podléhají rozhodnutí vedoucího sboru (sídlí v newyorském Brooklynu). Svědkové Jehovovi jsou velmi známí svým odmítáním transfuze krve, méně znám už je ale fakt, že si potrpí na kázeň, rodinný život a neúčastní se politického dění (tudíž ani nechodí k volbám). (Partridge a Vojtíšek, 2006, s. 41-42)

5.1.3.1 Propagace Svědků Jehovových v USA

Asi nejznámějším způsobem propagace této sekty jsou její zástupci, kteří chodí od domu k domu a nabízejí lidem nejen slovně svoji víru, ale i nejrůznější brožury, letáky, knihy,

CD, DVD, nebo třeba pozvánky na akci. V rámci sekty jsou tito členové nazýváni podle toho, kolik času měsíčně stráví distribucí materiálů a šířením víry. Tzv. zvěstovatelé tráví propagací sekty zhruba 10 hodin měsíčně, „průkopníci“ pak až 50 hodin. (Partridge a Vojtíšek, 2006, s. 42)

Jak již bylo zmíněno, propagace Svědků Jehovových ve všech zemích, kde působí, by měla podléhat pokynům od vedení sekty sídlícím v USA.

Sekta se prezentuje také na svých oficiálních webových stránkách jw.org, která je dostupná v mnoha světových jazycích včetně verze české. Na stránkách jsou také k dispozici materiály ke stažení v českém jazyce.

Reklamy Svědků Jehovových se objevují také v televizi a rádiu. Co se týká využívání celebrit jako opinion leaderů, či veřejným chlubením se, kdo všechno je jejich členem (jak to mnoho sekt dělá), vznikla v USA poněkud zvláštní situace. Sami Svědci Jehovovi totiž tyto osoby (např. zpěvák Michael Jackson, tenistky sestry Williamsovy či modelka Naomi Campbell) nikde nezmiňují, zato však existuje mnoho internetových stránek vytvářených lidmi, kteří vůbec nejsou členy, přesto publikují fakta či pravdu o Svědcích Jehovových (včetně dlouhých seznamů celebrit, které k sektě patří či patřili). A tak, přestože stránky většinou vznikají úplně z jiného důvodu, stávají se prakticky (alespoň částečně) nejen zdrojem informací, ale také propagačním prostředkem. (*About Ex-JW.com*, © 2008-2010; Grundy, 2005-2013)

5.1.4 Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů (mormonismus)

Mormonismus založil roku 1830 Američan Joseph Smith ml. a v dnešní době má přibližně 11 milionů členů po celém světě. Filosofie tohoto náboženského hnutí stojí na Knize Mormon, kterou sepsal sám Smith. Jedná se o překlad tzv. „zlatých desek“, které Smith našel. Údajně na nich měla být sepsána historie národů, které přišly ze Svaté země do Severní Ameriky. Klíčovým faktorem této filosofie je poslušnost, je také v určitých věcech hodně podobná křesťanství. Mormoni také věří v příchod Krista do Spojených států amerických a zbytek světa považuje za „zlý Babylon“. Paradoxně má však tato sekta více členů v zemích mimo USA. Joseph Smith se také krátce stal členem svobodných zednářů, což ovlivnilo směr, jakým chtěl, aby se Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů ubírala. Někteří členové hnutí s tím nesouhlasili a tak mormonskou církev opustili. Kněžství má 2 úrovně a je vyhrazeno pro muže, od ženy se očekává, že se vdá a založí se svým manželem rodinu. V čele sekty stojí prezident, který je zároveň také prorokem a je

volen z Rady (Kvora) dvanácti apoštolů. Existují také místní vedoucí, kteří zároveň vykonávají i svá občanská povolání. Hlavní chrám se nachází v Salt Lake City. (Partridge a Vojtíšek, 2006, s. 32-34)

CJKSPD také používá zkrácený název Církev Ježíše Krista, veřejnost ale spíše používá k jejich označení slovo mormonismus nebo Mormoni.

5.1.4.1 Propagace Mormonů v USA

Mormoni v USA vytvořili několik propagačních filmů, které se promítají např. v návštěvních centrech mormonských památek. (Ostling R. a Ostling J., 1999, s. 241-242) Na svém kanálu na Youtube rovněž zveřejňují spousty svých propagačních videí.

I Mormoni mají své oficiální stránky, v jejich případě dokonce dvě: mormon.org a lds.org. Tyto stránky jsou velice dobře propracované, je možné povídat si (po přihlášení) s ostatními, nebo dokonce chatovat se zástupci sekty. Stránky existují také v české jazykové mutaci.

V dobrém světle se také chtějí ukázat díky prvkům PR – zapojováním se do nejrůznějších sbírek a pomáháním těm, kteří to potřebují. Tento druh propagace velmi souvisí s náboženskou filozofií a hodnotami, kterým věří.

Pořádají také nejrůznější akce, setkání a slavnosti, kde potenciální i stávající členy mohou snadněji oslovit.

5.1.5 Scientologická církev

Tato relativně nová, kontroverzní sekta se od ostatních sekt liší hlavně v tom, že nenavazuje (byť jen náznakem) na nějaké větší tradiční náboženství. Založil ji Lafayette Ron Hubbard, který se narodil v Tildenu v Nebrasce a který podle svého (s největší pravděpodobností přikrášleného) životopisu vedl velice rozmanitý a zajímavý život. Hubbard tak snadno spadá do kategorie charismatický vůdce sekty. Hubbard napsal několik knih, zajímavostí je, že se věnoval také žánru sci-fi. Kniha, která dala vznik Scientologické církvi, se nazývá Dianetika: Moderní věda o duševním zdraví a vůdce sekty ji vydal v roce 1950, scientologie pak na jejím základě vznikla roku 1954. V rámci filosofie této sekty je využíváno mnoha různých termínů jakými jsou například thetan, reaktivní mysl, engram, auditing či clear. Thetan je v Dianetice vysvětlován jako skutečné nesmrtelné božské já, které se liší nejen od těla, ale i od mysli. Reaktivní mysl (jedna ze dvou entit mysli) je pak zodpovědná za shromažďování nepříjemných vzpomínek, což

opakovaně vyvolává bolest, mentální bloky či iracionální strach. Všechny tyto negativní důsledky jsou pak označovány jako engramy a cílem scientologů je, je eliminovat a nakonec úplně odstranit. Po odstranění veškerých engramů se scientolog stává tzv. clearem (z angl. clear = čistý). Tohoto stavu je možné dosáhnout díky auditingu, což je proces, kdy má k sobě „očisťovaný“ (pre-clear) připevněný „E-metr“ (elektropsychometr), který měří odpor kůže a tak „auditor“ (člen scientologické církve, který sezení vede) pozná, kdy bylo dosaženo odstranění nepříjemného zážitku z pre-clearovy mysli. Tato sezení jsou placená, stejně jako tzv. purifikační programy, které zahrnují např. konzumaci vitamínů, fyzická cvičení, či pravidelnou návštěvu sauny, či nejrůznější kurzy a semináře. Po celém světě má scientologie zhruba 5,6 milionu členů. (Partridge a Vojtíšek, 2006, s. 378, 385-6)

Roku 1993 byla Scientologická církev uznána americkou vládou za náboženskou instituci, což jí garantuje veškeré výhody z toho plynoucí. (Moyano, 2011, s. 128)

Marketingem této sekty se zabývá síť WISE (World Institute of Scientology Enterprises). (Abgrall, 2000, s. 42)

5.1.5.1 Propagace Scientologické církve v USA

Scientologie je asi nejkontroverznější ze všech tří zkoumaných sekt. Stejně jako obě sekty předchozí má svoji oficiální webovou stránku a vlastní kanál na Youtube. Její spoty jsou velice dobře vizuálně zpracované a hudba nepostrádá nádechem grandióznosti a epičnosti.

Běžné je také rozesílání propagačních letáků, ve kterých se vyskytují převážně mladí lidé s (pro tak mladého člověka) až neobvykle zajímavou životní cestou plnou zkušeností. (Ortega, 2012)

Jak již bylo zmíněno dříve, Scientologové velice rádi propagují svoji víru za pomoci celebrit, které se objevují jak v jejich propagačních videích, tak i v nejrůznějších materiálech jako jsou brožury či letáky. Asi nejznámějšími celebritami patřícími k Scientologické církvi jsou Tom Cruise a John Travolta.

V roce 2009 dokonce k propagaci využili spolupráci s Nancy Catwrightovou, která namlouvá Barta Simpsona ve slavném americkém seriálu The Simpsons. Jednalo se o telefonáty na náhodně vytáčená čísla, kdy se po přijetí hovoru automaticky přehrál předtočený vzkaz od Catwrightové, která se na začátku nahrávky představila jako Bart Simpson, až poté vlastním jménem a přesvědčovala příjemce hovoru, aby se přidal k Scientologické církvi. (Fox News, 2009)

5.2 Sekty v ČR

Česká společnost vykazuje toleranci vůči různým náboženstvím a nesnaží se omezovat náboženská práva a svobody jednotlivce. Na druhou stranu zde existuje mnoho předsudků (např. vůči islámu) a protože Češi jsou k otázkám náboženství převážně chladní, opatrní a ne příliš zvyklí na soužití s menšinami, vzniká u nich tendence označovat slovem sekta prakticky každou náboženskou skupinu, která se něčím liší, či trošku výrazněji vybočuje z normálu. (Vojtíšek, 2004, s. 15-16)

Dle průzkumu Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2011 uskutečněného Českým statistickým úřadem se v České republice k Svědkům Jehovovým hlásí celkem 13 069 lidí, z toho nejvíce ve věku 30 – 49 let, k Církvi Ježíše Krista Svatých posledních dnů celkem 923 lidí, z toho nejvíce ve věku 20-39 let a k Scientologické církvi 374 lidí, z toho nejvíce opět ve věku 20-39 let. (ČSÚ, © 2009-2011a) Ze stejného průzkumu lze také vyčíst, že členem Svědků Jehovových je 59% procent žen a 41% mužů. (ČSÚ, © 2009-2011b)

5.2.1 Sekty a právo

V období první republiky české právo odmítlo používání výrazu sekta kvůli jeho pejorativnímu charakteru a vyhnulo se tím nebezpečí nesprávného výkladu tohoto slova či urážky jakékoliv náboženské organizace působící v ČR. Tento přístup se diametrálně liší od období totality, kdy byly veškeré státem neuznané náboženské subjekty bez rozdílu označovány právě slovem sekta. Po roce 1989 bylo zákonem č.308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností státem uznáno 18 církví a náboženských společností, mezi nimi i Svědkové Jehovovi a Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů. Tento zákon také po náboženských organizacích při žádosti o registraci požadoval prohlášení, že daná církev či náboženská skupina bude respektovat zákony platné na našem území a zároveň bude tolerantní k lidem bez vyznání i k ostatním církvím a náboženským společnostem. O rok později byla uzákoněna také podmínka, že nová náboženská hnutí žádající o registraci musí mít alespoň 10 tisíc členů, aby mohla být uznána. (Příbyl, 2004)

Zatím poslední zákon, který se věnuje úpravě postavení náboženských organizací v ČR je Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností č. 3/2002 Sb., jenž umožňuje, že nemusejí být právníckými osobami, nýbrž je příslušné státní úřady mohou registrovat i jako spolky, nadace, obecně prospěšné společnosti nebo i jako

občanská sdružení. Je tedy možné, aby na území ČR existovala skupina lidí se stejnými náboženskými názory a přesvědčením, aniž by musela být státem uznána za církev či náboženskou společnost. (Vojtíšek, 2004, s. 13-14)

5.2.2 Svědci Jehovovi

Náboženská společnost Svědkové Jehovovi u nás organizovaně působí od roku 1923. S jejími začátky bývá spojován sklář Antonín Gleissner. V současné době řídí odbočka pro Českou republiku přibližně 230 sborů a sídlí v Praze. (Vojtíšek, 2004, s. 98-99)

Nejvíce členů měli Svědkové Jehovovi v roce 1992, kdy se k nim hlásilo téměř 25 tisíc obyvatel ČR, od té doby jejich počet neustále klesá až na dnešních 13 tisíc. (*Svědkové Jehovovi v ČR*, 2009)

5.2.2.1 Propagace Svědků Jehovových v ČR

Stejně jako v USA i v České republice Svědci vydávají časopisy *Strážná věž* a *Probudte se!*, jednou za čas vychází i interní bulletin s názvem *Naše služba království*, ročně také toto náboženské hnutí vydává několik knih, které slouží členům jako studijní materiál. (Vojtíšek, 2004, s. 99)

Svědci Jehovovi jsou v ČR notoricky známí tím, že chodí od domu k domu a propagují své učení. Paradoxně jsou ale čeští zvěstovatelé či průkopníci (společně se slovenskými) jedni z nejméně aktivních a nejméně zapálených na světě. (*Svědkové Jehovovi v ČR a SR patří mezi nejhorší na světě*, 2004)

Nepříliš obsáhlým zdrojem informací je česká verze oficiálních stránek sekty jw.org/cs, která je prakticky jen překladem anglické verze a kromě kontaktů na konkrétní pobočky v ČR se zde nevyskytuje příliš mnoho informací o dění, či fungování sekty u nás.

Na internetu nalezneme rovněž neoficiální stránky Svědků Jehovových. Jednou z nich je např. straznavez.cz, která se snaží přinášet objektivní informace o této sektě a časopisu *Strážná věž*. V současné době ale není příliš aktuální, poslední články jsou z roku 2011.

5.2.3 Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů v ČR

CJKSPD u nás působí již od 19. století, za církev byli vládou uznáni až v roce 1929. Roku 1950 bylo toto hnutí komunistickou vládou zakázáno a obnoveno bylo až v roce 1990. (zd. 13)

Na území ČR existuje v současné době 14 odboček, které sídlí většinou ve velkých městech. Hlavní sídlo se nachází v Praze, které je spolu s Brnem místem s největším počtem členů CJKSPD u nás. (*Adresy odboček*, © 2013) Prezidentem pro evropské odbočky je Erich W. Kopischke, který má k dispozici dva rádce. (*Církevní vedoucí*, © 2013)

Na rozdíl od Sčítání lidu z roku 2011, uvádí mormonská církev na svých oficiálních stránkách více jak 2 300 členů na území ČR. (*Facts and Statistics*, 2011)

5.2.3.1 Propagace Mormonů v ČR

Stejně jako ostatní sekty i Mormoni mají svou českou oficiální stránku cirkev-jezisekrista.cz. Světový oficiální web v češtině dostupný není, ale lze na něm najít informace o působení CJKSPD v ČR, popřípadě stáhnout dokumenty v češtině.

Podobně jako Svědkové Jehovovi i mormonská církev vydává svůj časopis. Nazývá se *Liahona* a v ČR vychází čtyřikrát ročně. (*Časopis Liahona*, © 2013)

Celkem běžné je také chození od domu k domu, rozdávání letáků na akce CJKSPD, či vylepování plakátů. Protože je ale Mormonů v ČR poměrně málo a nalezneme je pouze ve větších městech, není jejich propagace příliš vidět a mnoho lidí o tomto hnutí příliš neví.

5.2.4 Scientologická církev

Organizovaně u nás scientologická církev působí teprve od roku 1991 a je registrována jako občanské sdružení, i když se prezentuje jako náboženské hnutí. (Hrubý, 2003)

U nás je scientologická církev spíš záležitostí jednotlivců, v celé ČR bychom našli pouze pár stovek jejích členů. Jedním z mála středisek na našem území je Dianetické centrum sídlící v Praze. (Vojtíšek, 2004, s. 260)

5.2.4.1 Propagace Scientologické církve v ČR

Podobně jako v USA se běžný člověk může se scientologií setkat na nejrůznějších (většinou placených) kurzech, seminářích, přednáškách, nebo je na ulici osloven, aby si zdarma nechal udělat tzv. Oxfordský test schopností, po jehož vyplnění se samozřejmě zjistí, že dotyčný zcela jistě potřebuje pomoc této sekty. Nejčastěji se můžeme setkat s plakáty vyobrazujícími Alberta Einsteina, kterým scientologové lákají obyvatele Prahy, aby si tento test nechali udělat. Nabízeny jsou také nejrůznější placené vzdělávací kurzy a přednášky, z nichž se některé odehrávají přímo v Dianetickém centru. O scientologické

církvi je známo, že svou propagaci a prezentaci veřejnosti přizpůsobuje podle religiozity země, ve které působí, proto se v málo nábožensky založeném Česku prezentovala nejdříve spíše jako vědecká organizace, která se zabývá metodologií a aplikováním diabetiky v praxi. Teprve po sérii kritiky ze strany českých médií a veřejnosti se začala schovávat za náboženství. (Hrubý, 2003)

Běžné jsou také inzeráty v novinách, či rozdávání letáků na ulici. (Hrubý, 2003)

5.3 Srovnání propagace konkrétních sekt v ČR a v USA a ověření výzkumné otázky č. 1

Cílem této srovnávací analýzy bylo zjistit, zda je propagace konkrétních sekt v ČR výrazně ovlivňována propagací stejných sekt v USA a zda se musí řídit stejnými pravidly, či může postupovat dle vlastního uvážení. Jak tedy jednotlivé sekty dopadly a jak zní odpověď na výzkumnou otázku č. 1?

- 1. Čím se liší propagace jedné konkrétní sekty (např. Svědci Jehovovi) v České republice od propagace této sekty v USA?*

Svědci Jehovovi

Centrála této sekty v newyorském Brooklynu vydává jasné instrukce ohledně propagace Svědků Jehovových veřejnosti a očekává, že bude dodržován ve všech zemích světa bez rozdílu. Nebere tedy v potaz kulturní ani behaviorální rozdíly, natož pak religiozitu dané země. Proto můžeme říct, že propagace SJ v ČR se prakticky nijak neliší od té v USA a řídí se pokyny celosvětové centrály. Jediný rozdíl můžeme nalézt ve faktu, že u nás se propagaci od domu k domu věnuje nejen oproti USA, ale i ve srovnání s ostatními zeměmi světa, relativně málo členů SJ, tráví touto činností také mnohem méně času a nejsou zdaleka tak zapálení jako jejich americké protějšky.

Mormonská církev

I Mormoni u nás jsou v propagaci své sekty ovlivněni hlavním vedoucím sborem a prezidentem, který určuje směr, jakým se v prezentaci sekty veřejnosti mají vydat. Následují také pokyny z brožur a knih, které jsou překládány z angličtiny. Propagace této sekty je tak stejná jako v USA, malý rozdíl by se ale dal najít ve

velikosti či četnosti s jakou Mormoni v ČR oslovují potenciální členy a to z důvodu podstatně menší základny věřících.

Scientologická církev

Přestože existují určitá doporučení od vedení církve, jejich dodržování není zcela povinné. Scientologové se na rozdíl od většiny jiných sekt přizpůsobují náboženské situaci v zemi, ve které působí a přesně tak se zachovali i v ČR. Co ale mají odbočky ve všech zemích společné je fakt, že se vydávají za něco, co nejsou, aby vydělali spoustu peněz. Rádi se navenek tváří jako organizace pro pomoc lidem se závislostí na drogách či alkoholu nebo třeba jako vzdělávací centrum a s náboženskou indoktrinací začínají pomalu a postupně tak, aby si toho potenciální nový člen všiml co nejpozději.

6 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU

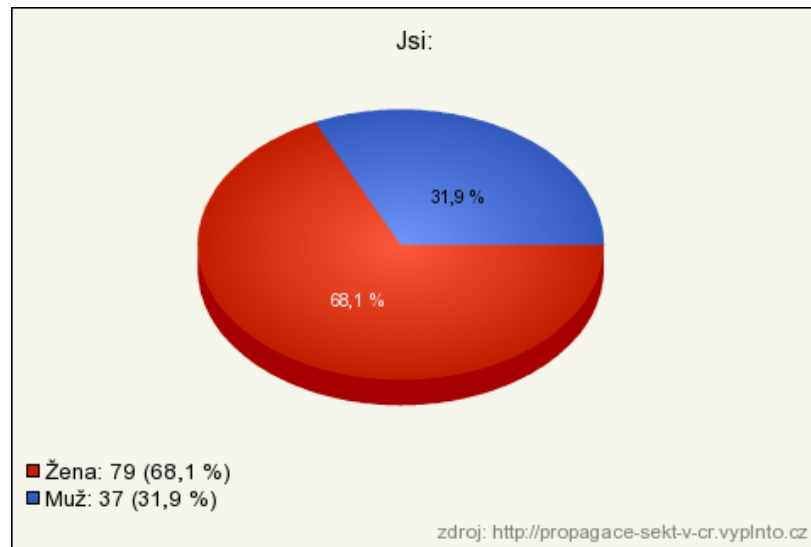
Dotazník sloužil ke zjištění odpovědí na výzkumné otázky č. 2 a 3. Obsahoval 38 otázek, což se na první pohled může jevit jako zbytečně mnoho, opak je ovšem pravdou, protože se dotazník v určitých místech podle odpovědi větvil, a tak jen málokterý respondent musel zodpovědět úplně všechny otázky. Průměrný počet zodpovězených otázek byl 23,61, průměrný čas strávený vyplňováním pak 5:03 minut. Dotazník byl zveřejněn na webové stránce vyplnto.cz v období od 15. 3. do 1. 4. 2013. Celkově se výzkumu zúčastnilo 125 respondentů, někteří ale museli být z celkových výsledků vyloučeni, protože nesplňovali věkový limit 18-30 let, či nebyli občany České republiky. Kvůli věku bylo eliminováno sedm respondentů, kvůli zemi původu další dva. Celkově tedy bylo s pomocí dotazníku získáno 116 relevantních odpovědí. Dotazník v plném znění je součástí příloh této práce (Příloha č. 1).

6.1 Základní informace o respondentech

Před shrnutím odpovědí na otázky, které přímo či nepřímo souvisejí s výzkumnými otázkami, je důležité vědět, kdo se vůbec výzkumu zúčastnil. Tato část vyhodnocení výzkumu tedy obsahuje přehled o pohlaví respondentů, jejich věku, místě bydliště, velikosti jejich obce a současného socioekonomického statusu (student, nezaměstnaný, OSVČ apod.).

6.1.1 Pohlaví

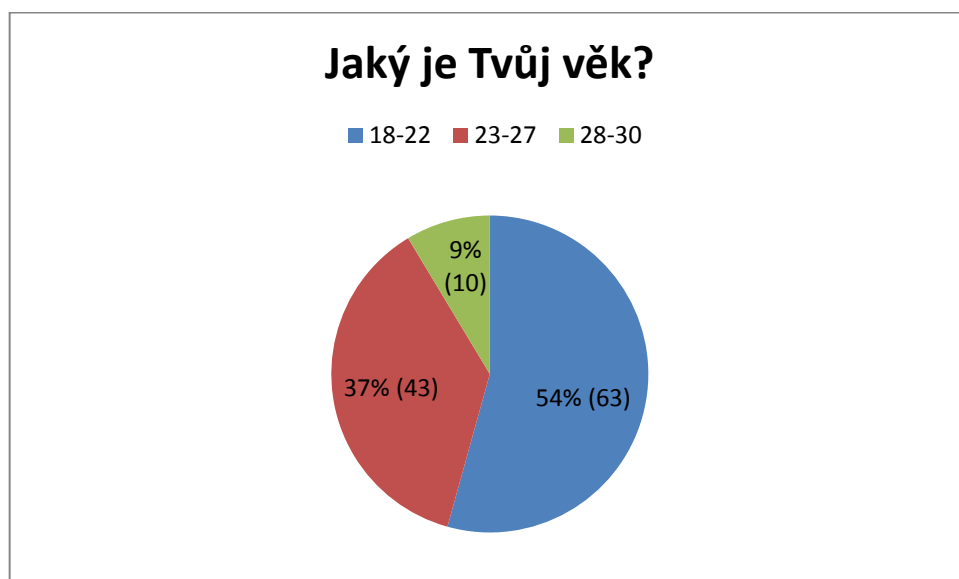
Z celkových 116 respondentů dotazník vyplnilo 79 žen a 37 mužů. Odpovědi žen tak tvořily významnější většinu (68,1%), odpovědi mužů pak pouze 31,9%. Poměr ženských a mužských odpovědí mohl tedy částečně ovlivnit získaná data.

Graf 1, zdroj: vlastní výzkum

6.1.2 Věk

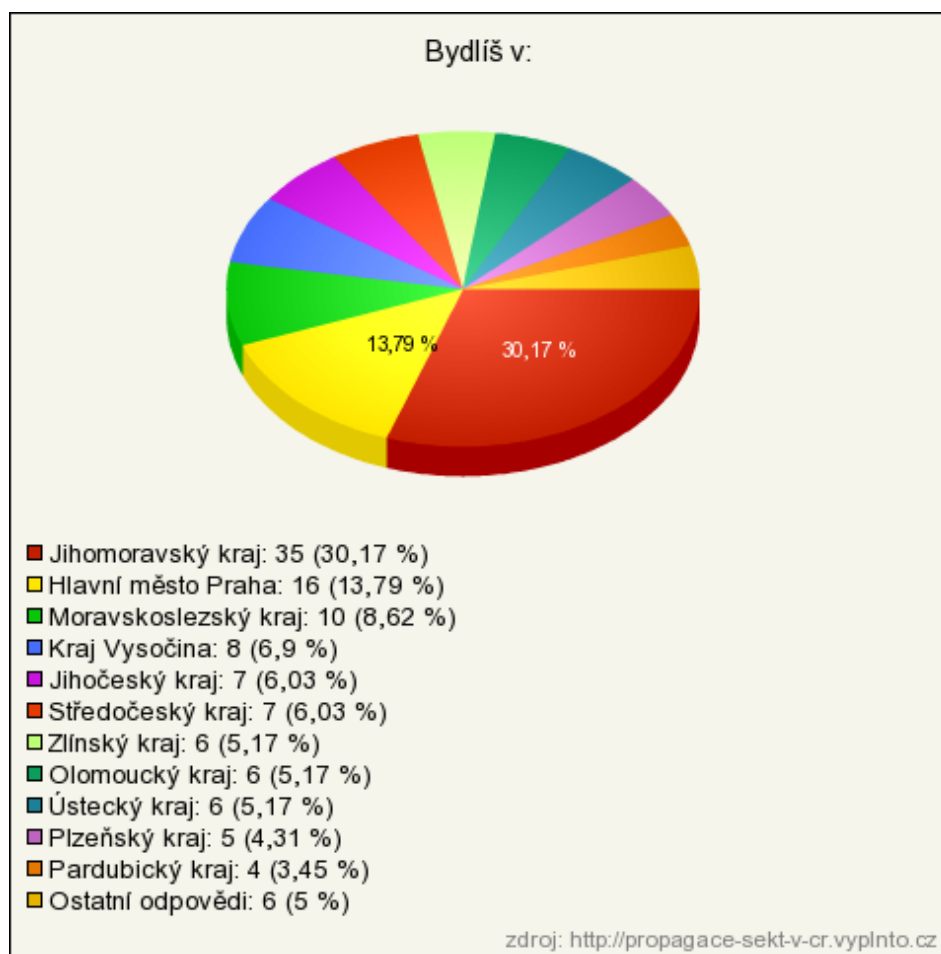
Z důvodu získání relevantních odpovědí a využití výzkumných otázek namísto hypotéz byla pro dotazník zvolena věková skupina 18-30 let, která je dle nejrůznějších výzkumů jednou z nejnáchylnějších k ovlivnění sektou a vstupu do ní. V tomto období života člověk prochází řadou změn, obzvláště začne-li studovat vysokou školu, odstěhuje se od rodičů nebo si začne hledat práci. Toto období může být kritické také kvůli experimentování mladých lidí s drogami, či závislosti na alkoholu, tyto příčiny jsou ovšem méně časté. Nejvíce byla respondenty zastoupena věková skupina 18-22 let (54%), o něco méně věková skupina 23-27 let (37%) a nejméně věková skupina 28-30 let (9%).

Graf 2, zdroj: vlastní zpracování

6.1.3 Místo bydliště a velikost obce

Do výzkumu se zapojili respondenti ze všech krajů České republiky, z některých jich ale bylo více než z jiných. Největší počet respondentů uvedlo jako místo bydliště Jihomoravský kraj (30,17%) a Hlavní město Prahu (13,79%), 10 bylo z kraje Moravskoslezského (8,62%). Z ostatních krajů dotazník vyplnilo povětšinou 5-7 respondentů, kraje s nejmenším zastoupením (Královéhradecký, Karlovarský a Liberecký kraj) pak přinesly jen po dvou respondentech každý, proto jsou v grafu zobrazeny společně pod položkou ostatní.

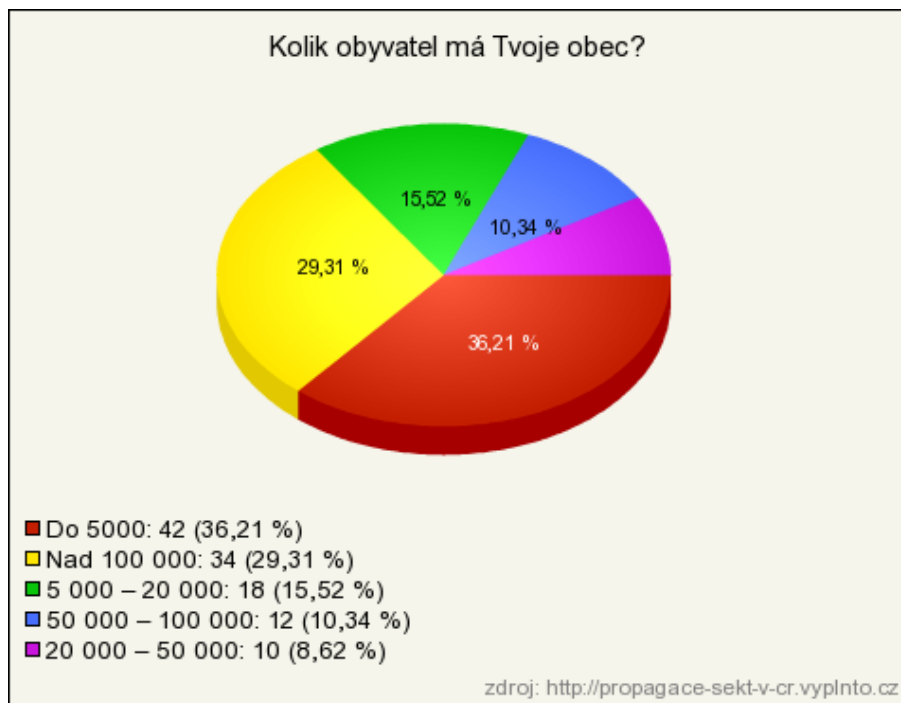

Graf 3, zdroj: vlastní výzkum

Respondenti byli také tázáni na velikost obce, ve které bydlí. Tato informace se ukázala být velice zajímavá z hlediska toho, zda se obyvatelé vesnic nebo naopak větších měst setkávají více či méně s propagací konkrétní sekty. Těmto statistikám se budu podrobněji věnovat v kapitole 6.3 - Data získaná z výzkumu a ověření výzkumné otázky č. 3.

Více než třetina respondentů (36,21%) má trvalé bydliště v menší městě či vesnici do 5000 obyvatel, další významnou skupinu pak tvořili obyvatelé měst nad 100 000 obyvatel

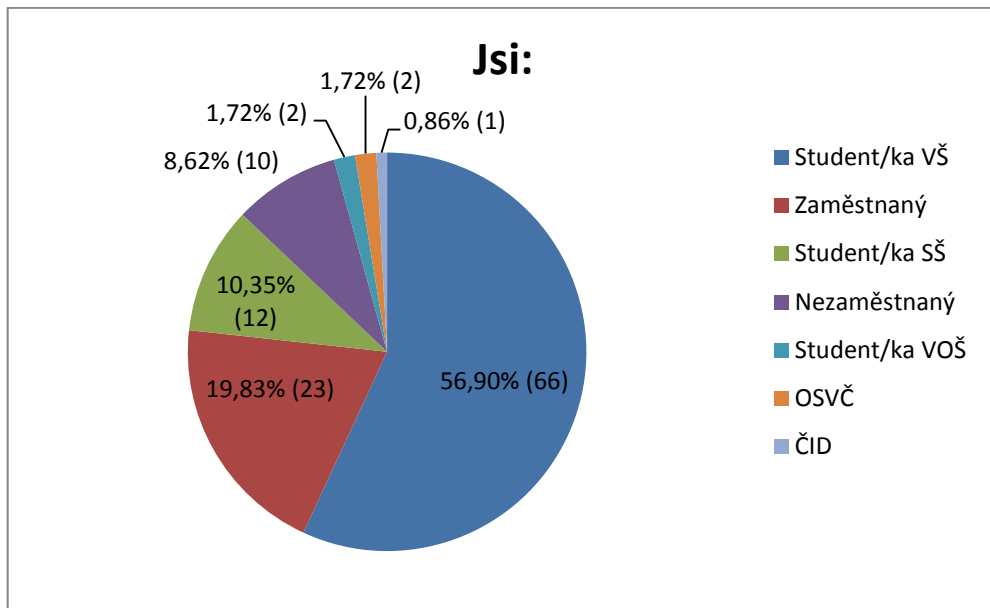
(29,31%), což mohlo být způsobeno poměrně vysokou účastí respondentů z Prahy. Třetí početně nejvýznamnější skupinou pak byli obyvatelé měst od 5000 do 20 000 obyvatel (15,52%).

Graf 4, zdroj: vlastní výzkum

6.1.4 Socioekonomický status

Posledním obecným faktorem byl socioekonomický status respondentů. Nejvíce se do výzkumu zapojili studenti vysokých škol (56,9%), dalšími významnými skupinami byli lidé již pracující jako zaměstnanci (19,83%), studenti středních škol (10,35%) a momentálně nezaměstnaní (8,62%).

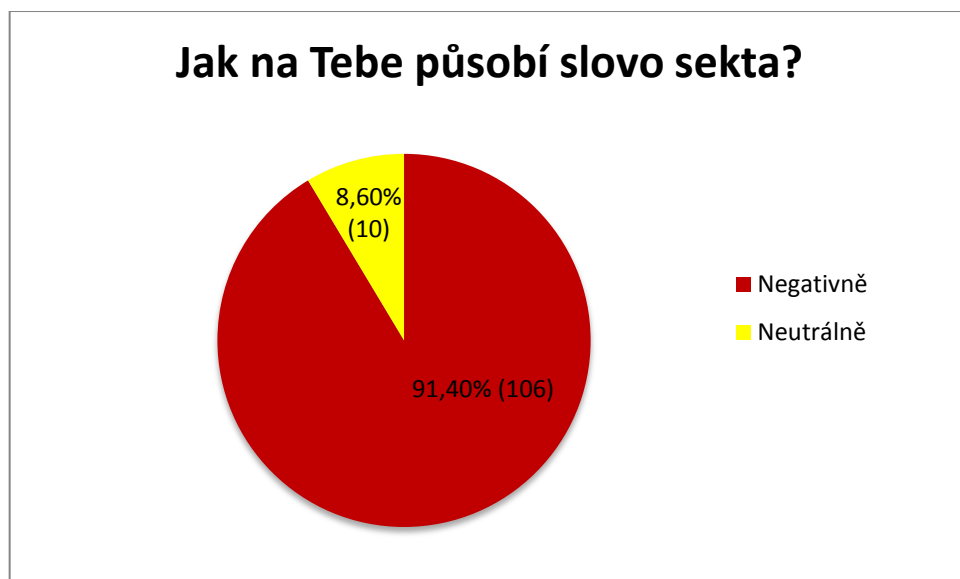

Graf 5, zdroj: vlastní zpracování

6.2 Ověření výzkumné otázky č. 2

K ověření výzkumné otázky č. 2 - *Jaký je postoj široké veřejnosti v ČR (citlivé na propagační a manipulativní techniky sekt) ke slovu sekta?* – sloužila úvodní otázka dotazníku. Jaká byla odpověď respondentů a co z ní vyplynulo?

Následující graf zobrazuje odpovědi na otázku „*Jak na Tebe působí slovo sekta?*“. Z nabízených možností mohl respondent vybrat odpověď pozitivně, neutrálně či negativně.

Graf 6, zdroj: vlastní zpracování

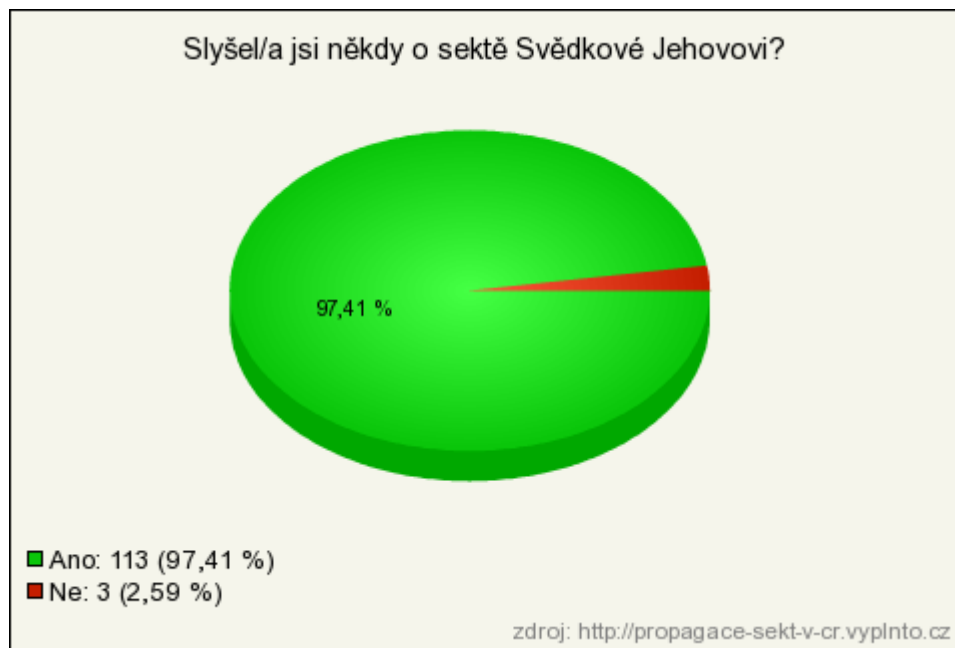
Jak se dalo očekávat, pojem sekta je českou veřejností (specifikovanou výše) vnímán velmi negativně. Výběr možnosti pozitivně nezvolil žádný z respondentů, přesto na 10 z celkových 116 působí slovo sekta neutrálně. Tyto výsledky nejsou nijak překvapivé vzhledem k tomu, že českými médii je tento pojem zobrazován prakticky téměř vždy v souvislosti s něčím negativním. Přesto se domnívám, vzhledem k tomu, že se již některé seriózní publikace, časopisy a webové stránky (především ty zabývající se náboženskou tematikou) snaží změnit tento (někdy i nezasloužený) negativní pohled používáním spojení nová náboženská hnutí namísto slova sekta, že se alespoň u některých jedinců objevuje snaha brát tento pojem více s nadhledem a určitou mírou objektivitou, popřípadě ho nahrazovat právě spojením *nové náboženské hnutí*. To dokazují i některé odpovědi respondentů na poslední nepovinnou otázku, kde jim byl dán prostor jakkoliv se k tématu vyjádřit. Jedna respondentka například píše: „*Výzkum může být zajímavý, sama se danou problematikou zabývám, ale popuzuje mne slovo sekta. To má zkrátka ve většinové populaci pejorativní význam, a proto bych ho do výzkumu uvedla v uvozovkách nebo pod lepším označením Nová náboženská hnutí.*“

6.3 Data získaná z výzkumu a ověření výzkumné otázky č. 3

Další otázky v dotazníku sloužily ke zjištění, jaké povědomí má česká veřejnost o třech konkrétních sektách – o Svědcích Jehovových, Církvi Ježíše Krista Svatých posledních dnů a Scientologické církvi, zda o nich respondenti někdy slyšeli, zda se někdy setkali s jejich propagací, popřípadě jakou, jak na ně tato propagace působila a také, jaký postoj k jednotlivým sektám mají.

6.3.1 Vnímání a postoje k propagaci Svědků Jehovových v ČR

Aby mohli respondenti posuzovat nějaký jev, musejí s ním mít nejdříve buď nějakou zkušenost, nebo musejí alespoň vědět, že vůbec existuje. První otázka týkající se Svědků Jehovových tedy zjišťovala, zda už respondenti o této sektě (která je v ČR uznanou církví) někdy slyšeli.

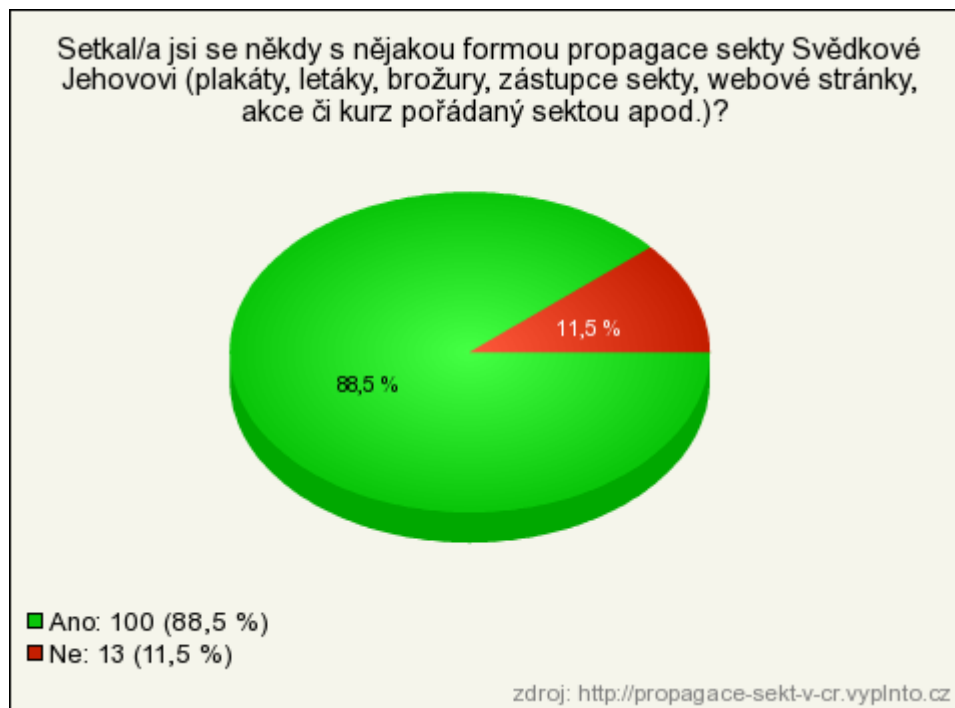

Graf 7, zdroj: vlastní výzkum

Drtivá většina respondentů (97,41%) odpověděla, že ano, u zbylých tří se daly vyzorovat určité společné znaky. Ve všech třech případech se jednalo o studentky střední školy, ve věku 18-22 let, ovšem bydlících v různých krajích a různě velkých obcích. Všechny tyto respondentky také nikdy neslyšely o CJKSPD ani o Scientologické církvi.

6.3.1.1 Zkušenost s propagací SJ v ČR

Další otázku tak vyplňovalo už jen 113 respondentů, kteří byli tázáni, zda se někdy setkali s jakoukoliv propagací SJ. Drtivá většina z nich (88,5%) odpověděla, že ano, 13 respondentů se s jejich propagací nikdy nesetkalo. Jednalo se z většiny o vysokoškolské studenty ve věku 18-22 let, bydlící v Jihomoravském kraji ve vesnicích či větších městech.

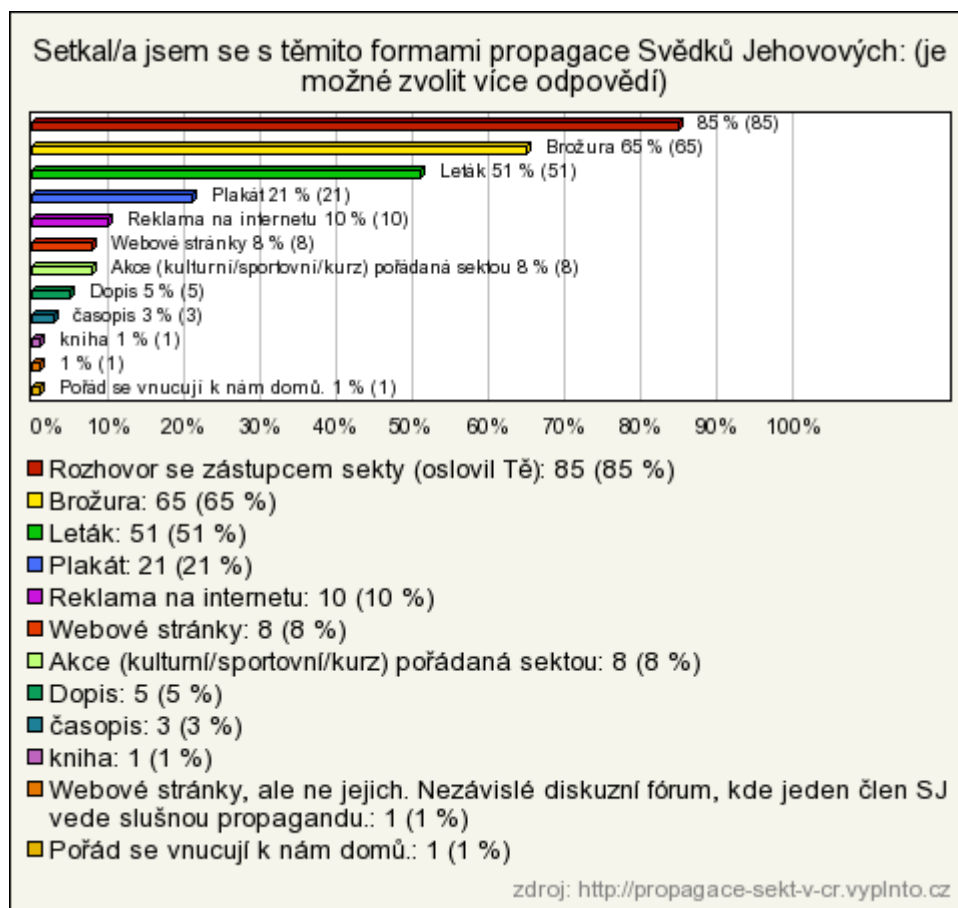
Graf 8, zdroj: vlastní výzkum

Respondenti, kteří o SJ sice slyšeli, ale s jejich propagací se neseťkali, pak na pozdější otázku *Jaký je Tvůj postoj k Svědkům Jehovovým?* v drtivé většině odpovídali buď výběrem možnosti *neutrální*, nebo *nemohu posoudit*.

6.3.1.2 Konkrétní propagační prostředky využívané SJ

Jaké propagační prostředky Svědků Jehovových tedy (zbývajících 100) respondenti zaregistrovali? V rámci této otázky bylo možné zvolit více odpovědí.

Dle očekávání nejvíce lidí přímo oslovil zástupce sekty (85%), ve velké míře se respondenti setkávali s brožurami SJ (65%), více než polovina z nich (51%) pak někdy viděla jejich leták. Poměrně vysoké bylo procento těch, kteří si někdy všimli plakátu SJ (21%) – tito respondenti zároveň vykazovali jednu zajímavou charakteristiku: přibližně půl na půl bydleli buď ve městech nad 100 000 obyvatel, nebo v obcích do 5 000 obyvatel. Je tedy velice pravděpodobné, že SJ vylepují plakáty pouze ve větších městech a mladí lidé, kteří bydlí v malých obcích a do velkých měst jezdí do školy či za zábavou, si jich všimnou právě tam. Z dalších forem propagace stojí za zmínku například ještě reklama na internetu, kterou zaregistrovalo 10% respondentů, webové stránky sekty (8%), akce pořádaná sektou (8%) či dopis (5%).

Graf 9, zdroj: vlastní výzkum

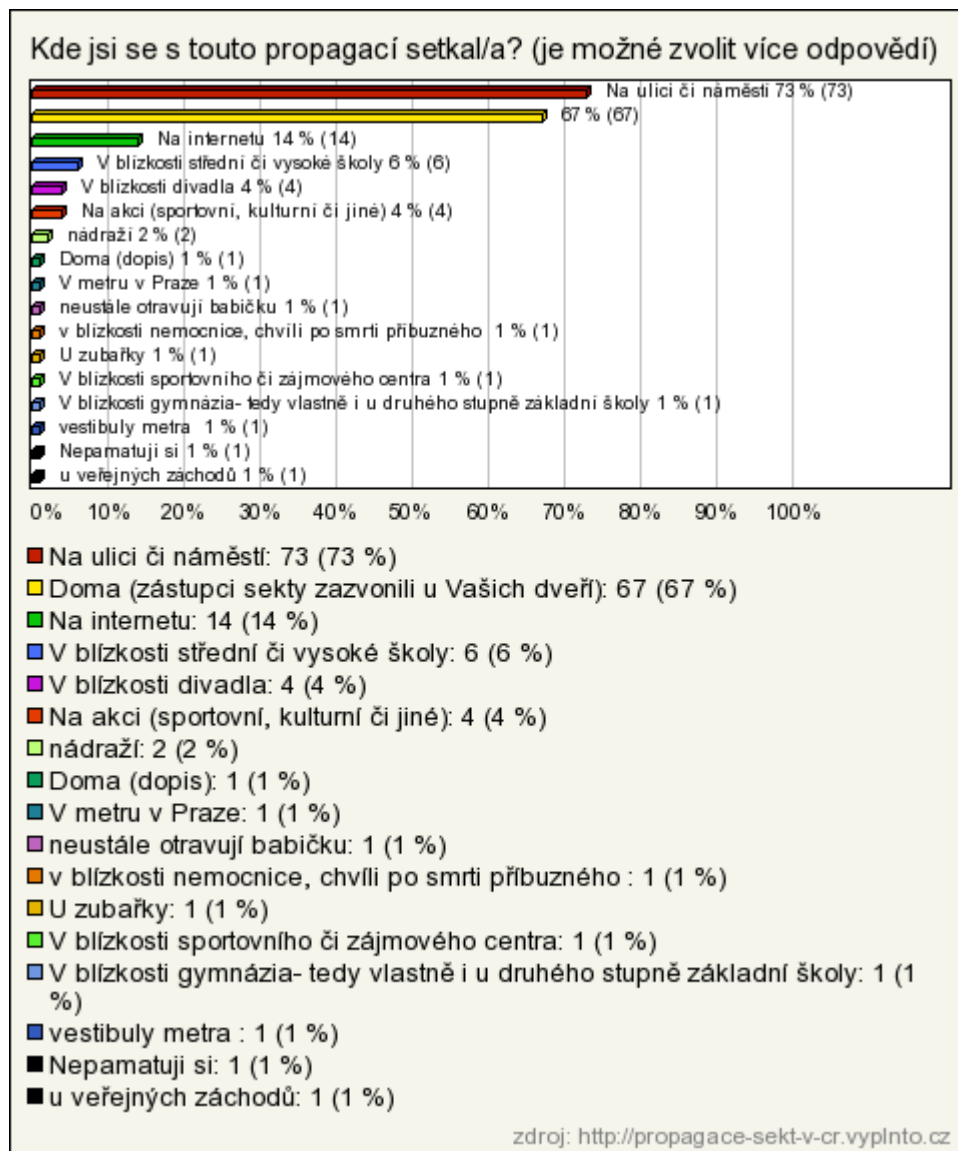
6.3.1.3 Místo výskytu propagace SJ

Důležité je také místo, kde byli respondenti propagaci SJ vystaveni a ačkoliv nebyl konkrétní propagační prostředek přiřazen ke konkrétnímu místu (kromě přímého oslovení zástupcem sekty), získaná data nabízí alespoň určitý přehled. V odpovědi na tuto otázku bylo opět možné zvolit více možností.

Vzhledem k vysokému počtu těch, kteří se někdy setkali s brožurami, letáky či plakáty SJ, vůbec nepřekvapí, že nejčastějším místem výskytu propagačních prostředků SJ byla *ulice či náměstí* (73%).

Druhým nejčastějším místem bylo bydliště respondenta (67%), kde jej navštívil zástupce sekty. Lze si všimnout 18% rozdílu (oproti grafu č. 9) mezi těmi, které oslovil zástupce sekty (kdekoliv) a těmi, které oslovil přímo v místě bydliště. S těmito ostatními respondenty zástupce sekty navazoval kontakt většinou na ulici či náměstí, ojediněle pak v blízkosti divadla, nádraží, metra, nemocnice či na nějaké akci.

Celých 14% se s propagací SJ setkala na internetu, 7% pak v blízkosti střední nebo vysoké školy (do celkového počtu byla připočítána i odpověď v blízkosti gymnázia).

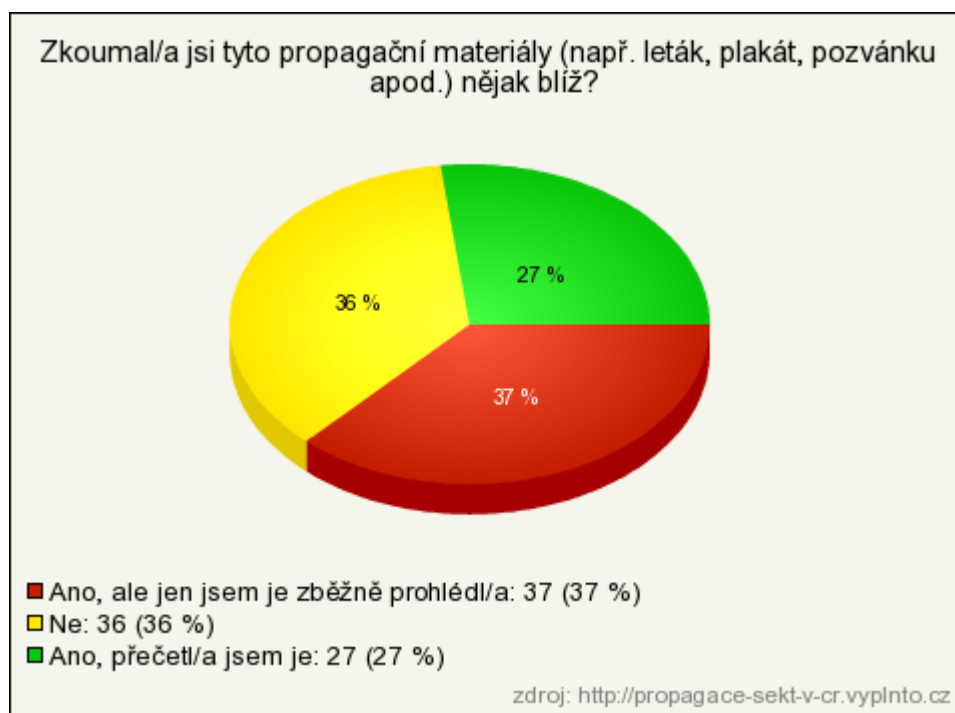

Graf 10, zdroj: vlastní výzkum

6.3.1.4 (Ne)aktivní zaznamenání informace na propagačních prostředcích SJ

Součástí dotazníku byly i otázky týkající se toho, jak propagační prostředky SJ na respondenta zapůsobily. Aby bylo možné na otázku odpovědět, musel respondent splnit předpoklad, že zaznamenal sdělované informace (otázka se týkala pouze propagace obsahující text) a leták, brožuru apod. si přečetl. Kolik respondentů propagační materiály četlo, zběžně je prohlédlo, nebo nečetlo vůbec?

Blíže materiály nezkoumalo 36% dotazovaných, zběžně je prohlédlo 37% a zbylých 27% materiály přečetlo. Ze zjištěných údajů tedy můžeme vypočítat relativní zájem o to, co se v propagačních materiálech Svědků Jehovových píše, ten ale může být způsoben i přístupem – přečtu si a zasměji se tomu, co tam píší za hlouposti.

Graf 11, zdroj: vlastní výzkum

6.3.1.5 Hodnocení propagačních materiálů SJ

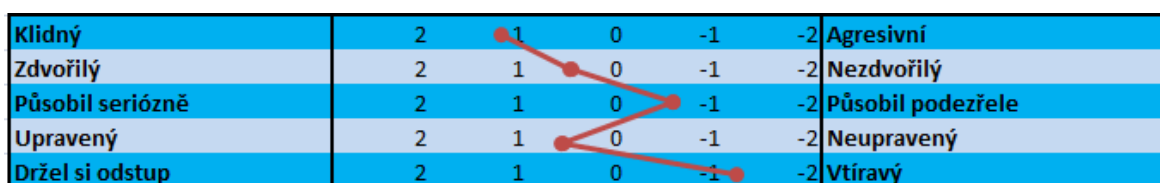
Tato otázka se zobrazila jen těm respondentům, kteří v otázce předchozí zvolili možnost *Ano, přečetl/a jsem je*, odpovídalo na ni tedy pouze 27 respondentů. V průměru působily propagační materiály SJ na účastníky výzkumu spíše negativně, nedůvěryhodně, informace na nich však považovali spíše za srozumitelné. Mezi odpověďmi však byl poměrně velký rozptyl (1,95; 1,5; 1,28 bodu), protože každý tyto materiály vnímal jinak. Vzhledem k nízkému počtu respondentů však z těchto dat nelze vyvozovat jednoznačné závěry.

Pozitivně	2	1	0	-1	-2	Negativně
Důvěryhodně	2	1	0	-1	-2	Nedůvěryhodně
Informace byly srozumitelné	2	1	0	-1	-2	Informace nebyly srozumitelné

Graf 12, zdroj: vlastní zpracování

6.3.1.6 Hodnocení zástupce SJ

Kromě zhodnocení psaných materiálů byli respondenti požádáni také o zhodnocení vystupování a vzhledu zástupce SJ, který je oslovil. Nejdříve ale byla položena kontrolní otázka, zda je někdy vůbec zástupce této sekty oslovil (odpověď vyskytující se v jedné z předchozích otázek), v tomto případě „přibyli“ tři respondenti, kteří s tímto typem propagace SJ mají zkušenost. Je ovšem možné, že možnost *rozhovor se zástupcem sekty (oslovil Tě)* v předchozí otázce přehlédli, nebo ji zapomněli zaškrtnout. Na otázku *Jak na Tebe zástupce sekty působil?* tedy odpovídalo 88 z celkových 116 respondentů. K určení hodnot byl (stejně jako u předchozí otázky) použit sémantický diferenciál.

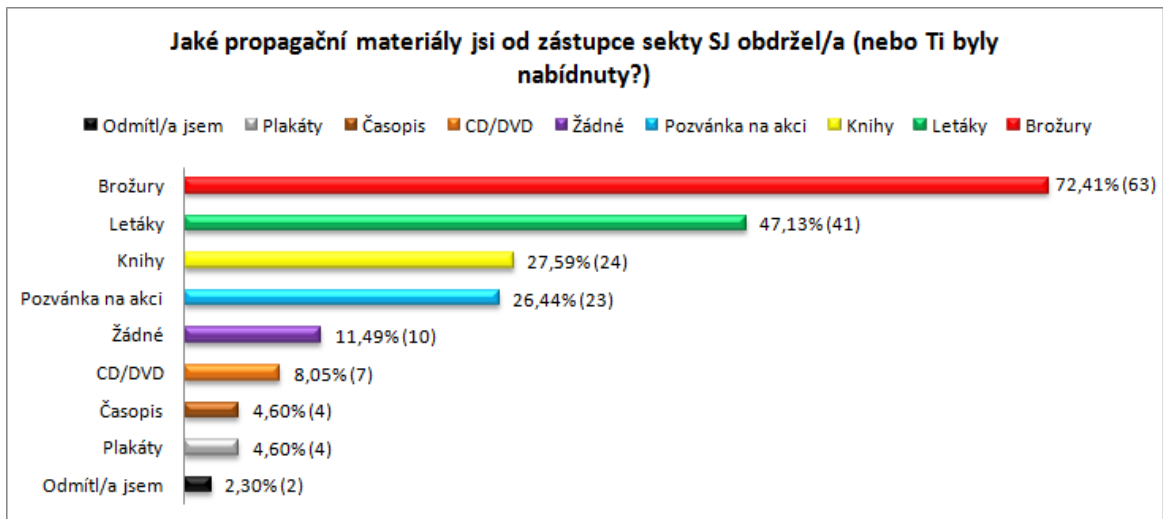

Graf 13, zdroj: vlastní zpracování

Na respondenty působil zástupce sekty, který je oslovil, spíše klidným dojmem, byl vcelku zdvořilý (v tomto ohledu se odpovědi hodně lišily, rozptýl byl přibližně 1,8 bodu) a spíše upravený. Negativně respondenti hodnotili vtíravost zástupce SJ a shledali, že působil poněkud podezřele. Tato hodnocení a postoje mohou mít souvislost s celkovým postojem respondentů k dané sektě, či k sektám všeobecně (z hlediska vnímané podezřelosti, nebo serióznosti). Vnímaná vtíravost pak může být ovlivněna všeobecnou neochotou Čechů nechat si něco vykládat od kohokoliv cizího, kdo se objeví u jejich prahu a něco nabízí, z důvodu všeobecné negativní zkušenosti s takovými lidmi.

6.3.1.7 Propagační materiály od zástupce SJ

Zástupci sekt při svých návštěvách nabízejí celou řadu propagačních materiálů. Jaké materiály jsou to ale nejčastěji?

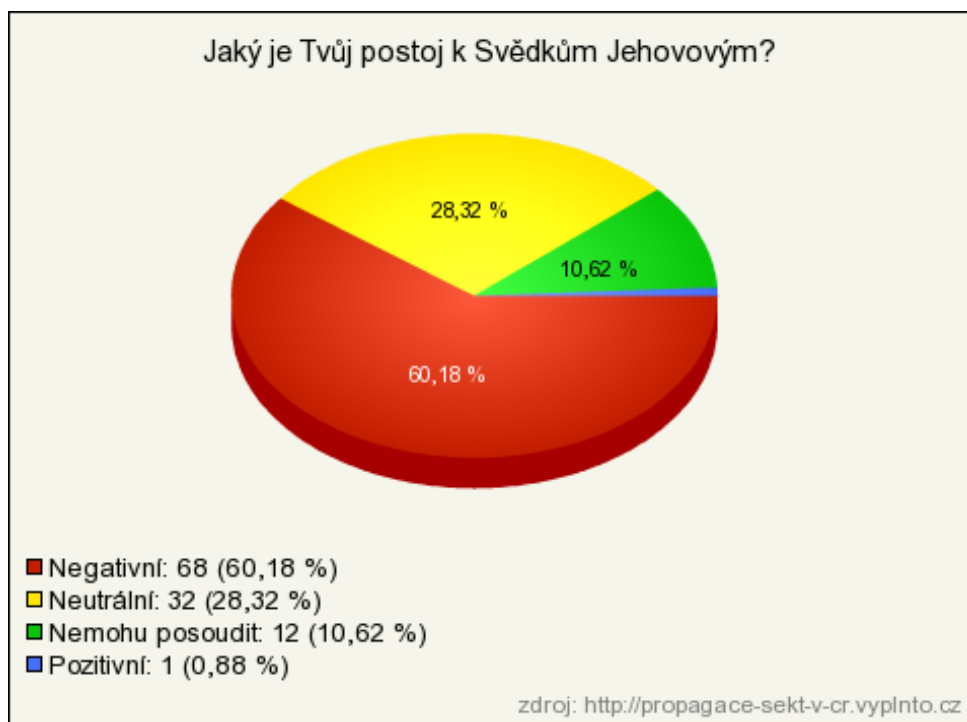

Graf 14, zdroj: vlastní zpracování

72,41% respondentů obdrželo od zástupce Svědků Jehovových brožuru, skoro polovina leták, necelé třetině pak byla nabídnuta kniha, či pozvánka na akci. 10% procent neobdrželo žádný propagační materiál, což mohlo být způsobeno odmítavým přístupem k zástupci sekty, či jeho přímým (slovním) odmítnutím.

6.3.1.8 Postoj k sektě Svědkové Jehovovi

Poslední ze série otázek o Svědcích Jehovových se od respondentů snažila zjistit, jak tuto sektu vnímají. Zda pozitivně, neutrálně, negativně, nebo zda to nejsou schopni posoudit. Na tuto otázku odpovídalo 113 respondentů. Výsledky byly následující.

Graf 15, zdroj: vlastní výzkum

Přes 60% respondentů uvedlo, že k této sektě zauímají negativní postoj, téměř třetina ji vnímá neutrálně a pouze jeden respondent pozitivně. Podstatnou skupinu (10,62%) tvořili také ti, kteří uvedli odpověď *nemohu posoudit*. Důvodů mohlo být hned několik: s propagací sekty se nikdy nesetkali, věděli o ní příliš málo informací k tomu, aby si na ni mohli vytvořit názor, nebo prostě a jednoduše neví, co si o ní myslet.

6.3.2 Ověření výzkumné otázky č. 3 a)

Jaký je postoj široké veřejnosti v ČR (citlivé na propagační a manipulativní techniky sekt) k propagaci Svědků Jehovových a jaké s touto propagací mají zkušenosti?

Z hlediska znalosti Svědků Jehovových a jejich propagace jsou na tom SJ v ČR poměrně dobře – a není se čemu divit, když je jejich počet u nás stále velmi vysoký (přes 13 tisíc, ale každoročně klesá) a jejich členové jsou povinni šířit jejich víru mezi nečleny.

Bohužel pro Svědky Jehovovy, jejich nejčastější způsob propagace, kdy jejich zástupci chodí od domu k domu a nabízí nejrůznější brožury, letáky, knihy a pozvánky na akci, není zrovna nejšťastnější. Česká společnost této formě propagace není příliš nakloněna (spíše naopak), a to ani člověk, který něco nabízí, nemusí mít nic společného s jakoukoliv sektou. Svědkové Jehovovi jsou tímto (nejen) v České republice pověstní a někteří méně trpěliví lidé je okamžitě odhání od svých dveří. Na druhou stranu u starších, osamělých lidí můžou

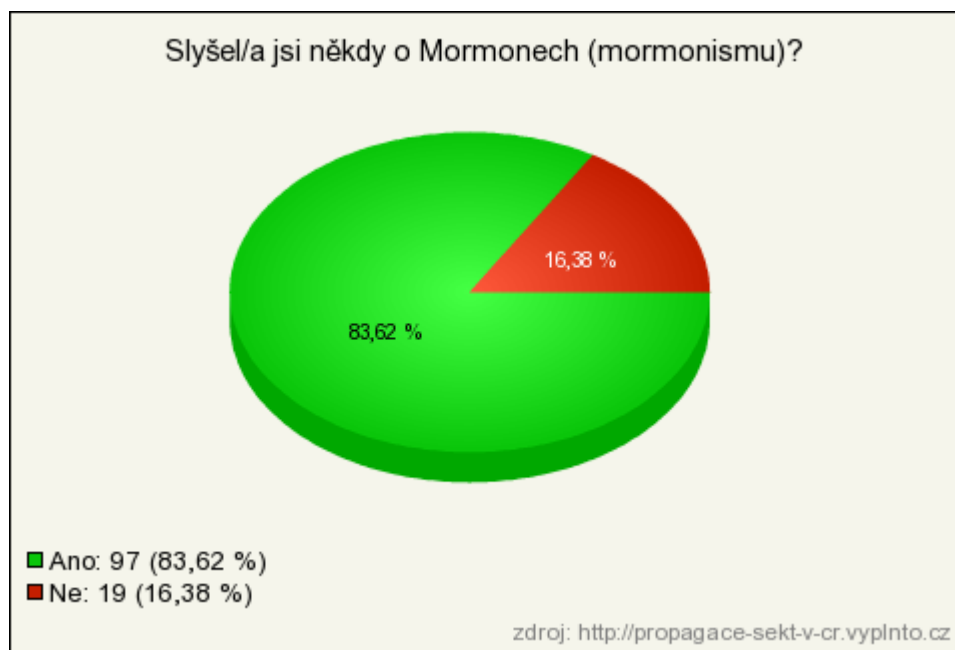
mít s tímto přístupem úspěch. K čemu ale budou Svědkům Jehovovým členové, kteří ani nemohou ze zdravotních důvodů šířit jejich víru dál? To může být jeden z důvodů, proč Svědkové pořádají akce, vylepují plakáty a vylepšují komunikaci na internetu – aby přilákali i mladší členy.

Svědkové Jehovovi ale u mladých nejsou příliš populární, více než polovina k nim má negativní postoj.

6.3.3 Vnímání a postoje k propagaci Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů v ČR

V otázce, zda respondenti někdy slyšeli o CJKSPD, nebylo použito oficiálního názvu církve, ale názvu Mormoni či mormonismus, protože je (nejen v ČR) známější široké veřejnosti.

O Církvi Ježíše Krista slyšelo sice méně lidí (83,62%) než o u nás velmi známých Svědcích Jehovových, přesto je toto číslo poměrně dost vysoké. Otázkou zůstává, zda respondenti věděli, že tato sekta působí i u nás v České republice, nebo ji považovali pouze za sektu, která operuje hlavně v USA, popřípadě jiných zemích světa.

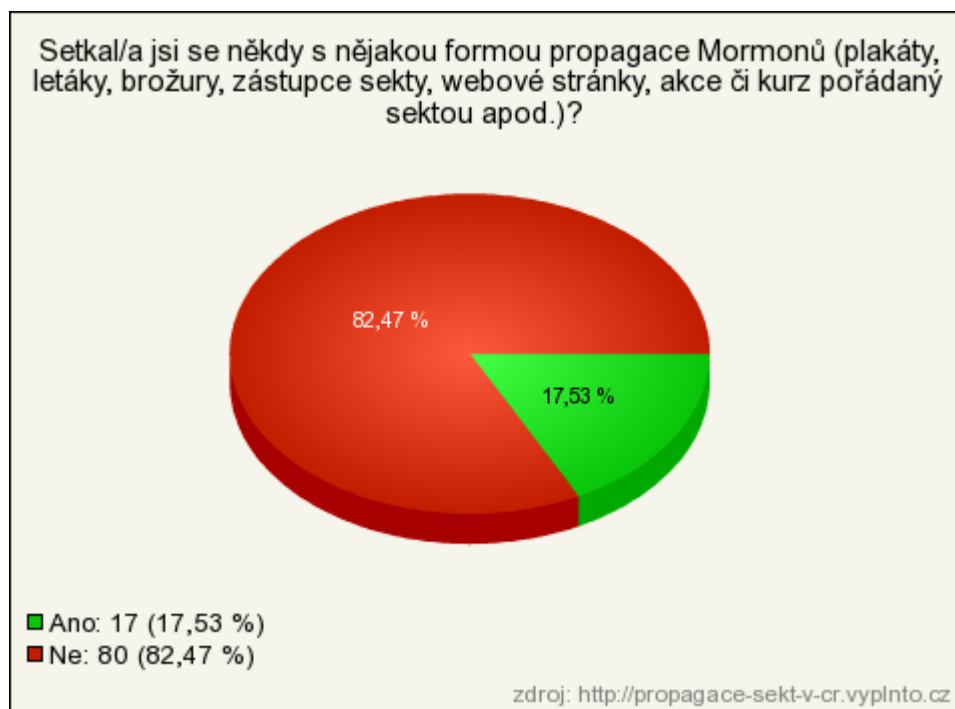

Graf 16, zdroj: vlastní výzkum

6.3.3.1 Zkušenost s propagací CJKSPD v ČR

Vzhledem k tomu, že Církev Ježíše Krista u nás není příliš rozšířená a má jen okolo 3-4 stovek členů, není příliš překvapivé, že i když o Mormonech slyšelo poměrně hodně

respondentů, s jejich propagací se na území ČR setkal málokdo. To dokazuje následující graf.

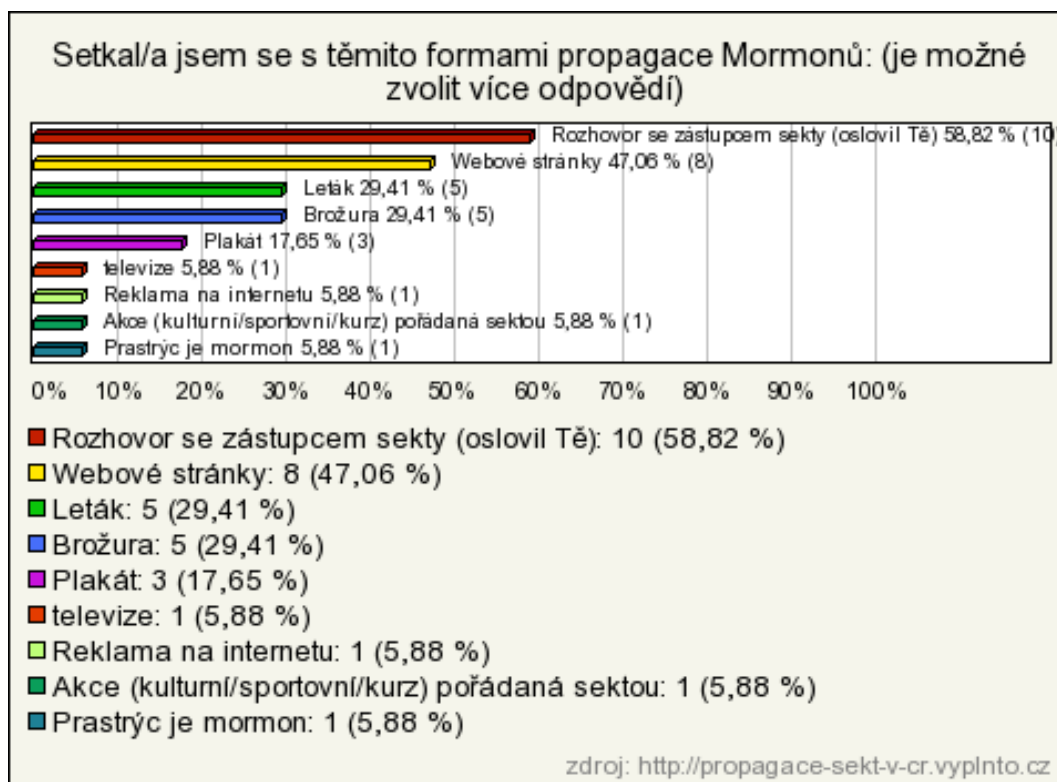
Graf 17, zdroj: vlastní výzkum

Pouze 17 lidí z celkových 97, kteří již někdy o Mormonech slyšeli, také zaregistrovalo nějakou formu jejich propagace. Překvapivý může být fakt, že respondenti, kteří odpověděli kladně, byli skoro z 90% odjinud než z Prahy, kde je koncentrace Mormonů (spolu s Brnem) asi největší, protože zde mají své sídlo. Přitom obyvatelé Prahy byli druhou největší skupinou respondentů, která se výzkumu zúčastnila.

Stejně jako u Svědků Jehovových, i ti, kteří se někdy setkali s propagací Mormonů, byli z většiny buď z obcí do 5 000 obyvatel, nebo měst nad 100 000 obyvatel.

6.3.3.2 Konkrétní propagační prostředky využívané CJKSPD

Z důvodu malého počtu respondentů (17), kteří se s propagací Církve Ježíše Krista v ČR setkali, slouží následující grafy pouze k velmi hrubému a spíše orientačnímu přehledu.

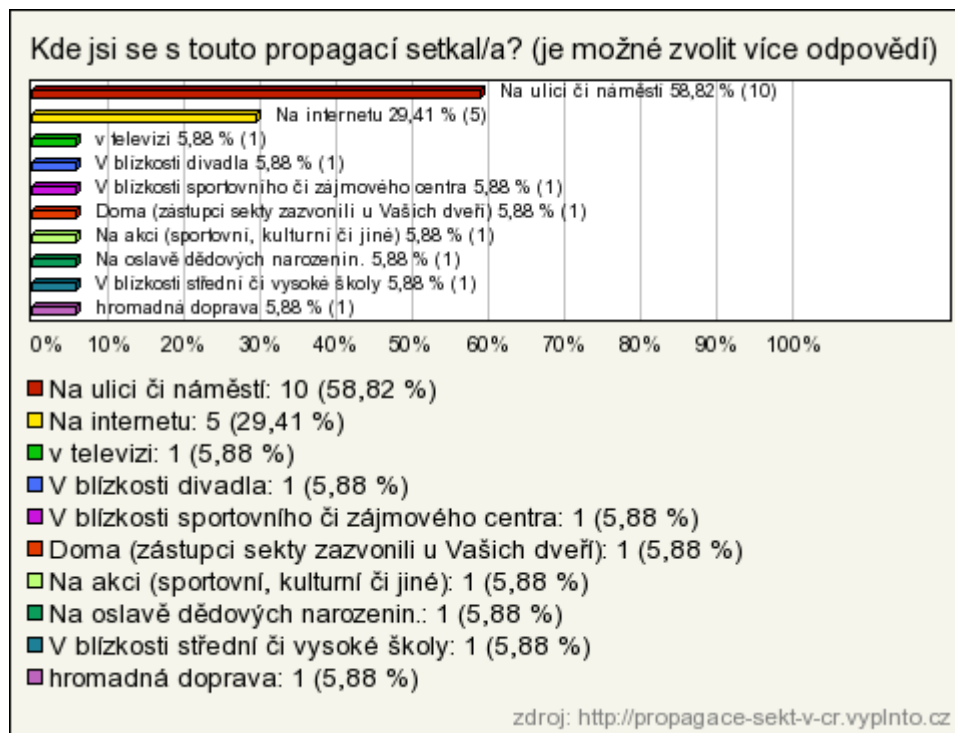
Graf 18, zdroj: vlastní výzkum

Většinu z respondentů přímo oslovil zástupce sekty, skoro polovina z nich pak našla informace o CJKSPD na jejich webových stránkách.

Podobně tomu bylo i v případě místa, kde se respondenti s propagací Mormonů setkali. Na rozdíl od Svědků Jehovových, ale zástupci Církve Ježíše Krista oslovovali potenciální členy převážně na ulici či náměstí.

Z hlediska zaznamenání informace z psaných materiálů CJKSPD (tištěných i internetových), pouze 8 respondentů (47,06% těch, kteří se s propagací CJKSPD setkali) si je přečetlo, zběžně materiály prohlédli 3 respondenti.

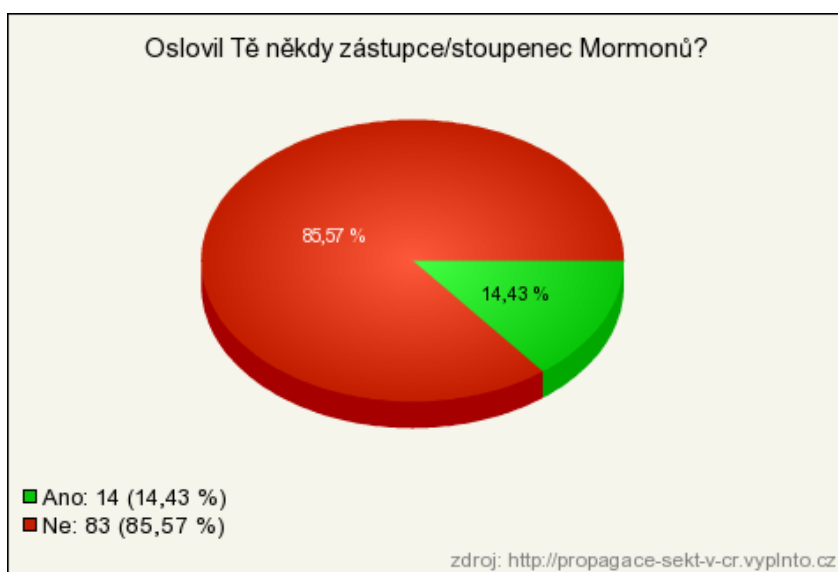
Respondenti také propagační materiály hodnotili vcelku neutrálně, informace považovali za spíše srozumitelné. Protože jde ale o minimální vzorek (8 lidí) nelze z něj vyvozovat žádné závěry.

Graf 19, zdroj: vlastní výzkum

6.3.3.3 Hodnocení zástupce CJKSPD

Respondentů, které někdy oslovil zástupce Církve Ježíše Krista, bylo 14 (14,43%), oproti jedné z předchozích otázek (*Setkal/a jsi se někdy s nějakou formou propagace Mormonů?*) přibyli 4 respondenti s touto zkušeností, 3 z nich ale podle všeho pouze zapomněli položku *Rozhovor se zástupcem sekty (oslovili Tě)* zaškrtnout.

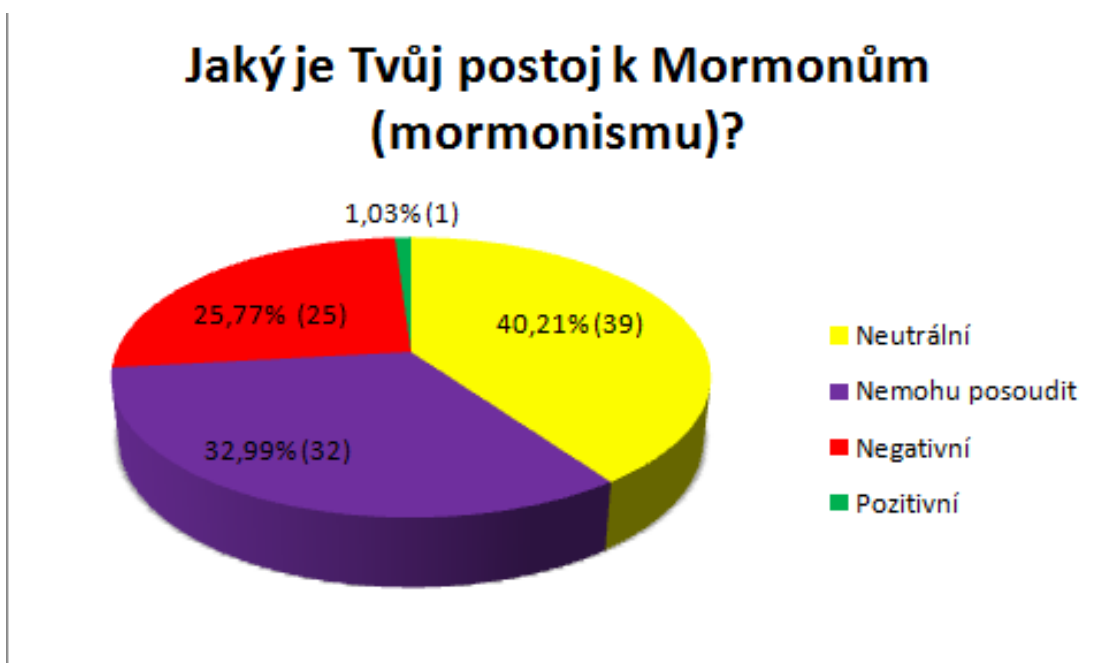

Graf 20, zdroj: vlastní výzkum

Celkově zástupce sekty na respondenty působil velmi klidně, zdvořile, byl upravený, příliš se nevtíral a působil spíše seriózně. Nejčastěji byly touto osobou respondentům nabízeny brožury, letáky (obojí v 43% případů), ale také knihy nebo pozvánka na akci (28,5% případů).

6.3.3.4 Postoj respondentů k Církvi Ježíše Krista Svatých posledních dnů

Na poslední otázku týkající se Církve Ježíše Krista odpovídalo 97 respondentů (ti, kteří už o této sektě alespoň někdy slyšeli). Jak byla sekta respondenty vnímána?

Graf 21, zdroj: vlastní zpracování

Stejně jako u Svědků Jehovových i u mormonismu se našel jeden respondent, který ji vnímal pozitivně (byl to ten samý). Pak už se ale výsledky diametrálně liší. Negativně sektu vnímala pouze čtvrtina respondentů, 40,21% k ní má neutrální vztah, třetina respondentů (32,99%) pak zvolila možnost *nemohu posoudit*. Protože se většina respondentů nesešla s žádnou propagací CJKSPD a o sektě pouze slyšela, není se čemu divit, že na ni nemá vytvořený názor. Zvláštní ovšem je, že ti, kteří o Mormonech někdy slyšeli a rovněž se setkali s jejich propagací, tudíž lze předpokládat, že o nich měli alespoň nějaké informace, svůj postoj k Mormonům v 70% případů hodnotili jako neutrální. O příčinách tohoto výsledku můžeme pouze spekulovat, jedno je ale jisté – propagační materiály Církve Ježíše Krista respondenty sice nějak výrazně nezaujaly, zároveň je ale ani nepopudily tak, aby k sektě zaujali negativní postoj (až na výjimky).

6.3.4 Ověření výzkumné otázky č. 3 b)

Výzkumná otázka č. 3 b): *Jaký je postoj široké veřejnosti v ČR (citlivé na propagační a manipulativní techniky sekt) k propagaci Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů a jaké s touto propagací mají zkušenosti?*

Církev Ježíše Krista je široké veřejnosti v ČR (citlivé na propagační a manipulativní techniky sekt) poměrně známá, s jejich propagací se ale příliš mnoho lidí nesetkalo. Je také překvapivé, že ti, kteří jejich propagací zaznamenali, byli z jiných měst, než z Prahy a Brna, kde je koncentrace Mormonů největší.

Mormoni stejně jako Svědkové Jehovovi poměrně hojně využívají metodu přímého oslovování potenciálních členů, nechodí ale za nimi domů, nýbrž s nimi vedou rozhovor přímo na ulici. To může být jeden z důvodů, proč k CJKSPD mají mladí lidé z většiny neutrální postoj, negativně se k ní staví pouze čtvrtina. Celá třetina ale nejspíš neví, co si o nich myslet.

6.3.5 Vnímání a postoje k propagaci Scientologické církve v ČR

Znalost Scientologické církve respondenty byla poměrně vysoká. Slyšelo o ní 79,31% z celkových 116 respondentů.

Graf 22, zdroj: vlastní výzkum

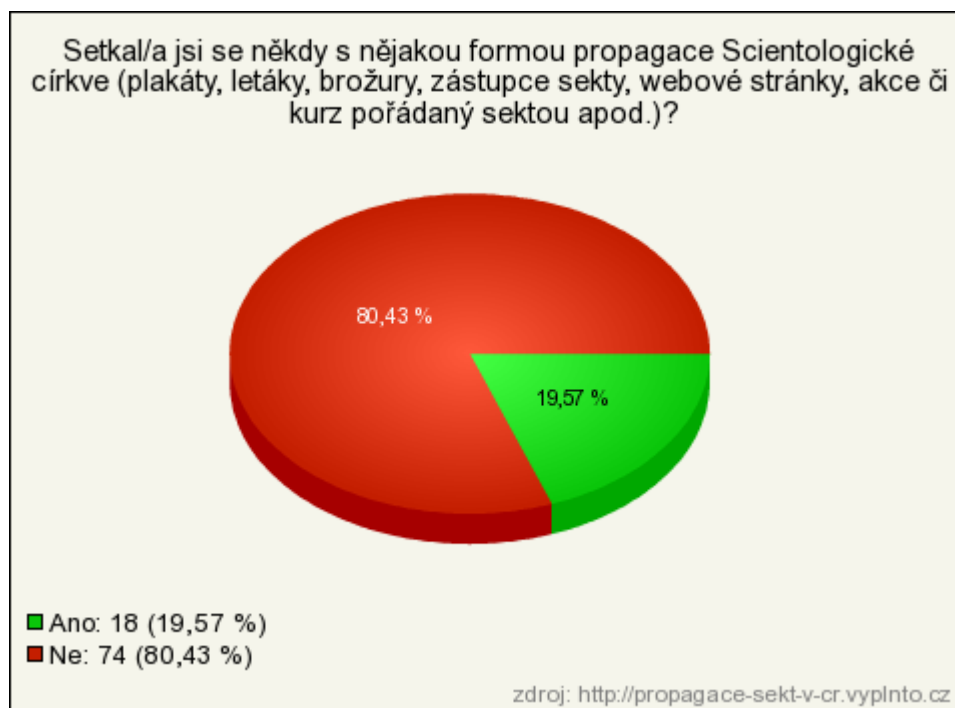
Zajímavým faktem je, že přestože je Scientologie velmi kontroverzní a hodně se o ní mluví (např. i ve spojitosti s Tomem Cruisem), je českým občanům známá stejně, ne-li o něco méně než Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů.

Respondenti, kteří o této sektě nikdy neslyšeli, byli převážně z Jihomoravského kraje, bydleli v obcích do 5 000 obyvatel a byli studenty středních či vysokých škol.

6.3.5.1 Zkušenost s propagací Scientologické církve v ČR

S propagací Scientologické církve se setkala 19,57% respondentů, což představovalo absolutní počet 18 respondentů. Byli to převážně studenti středních a vysokých škol, z deseti různých krajů České republiky. Tento geografický údaj může na první pohled působit zvláště, když se ale podíváme na výsledky jedné z dalších otázek, zjistíme, že nejvíce se s propagací Scientologů respondenti setkávali na internetu a údaj o bydlišti respondenta tak nebyl příliš podstatný.

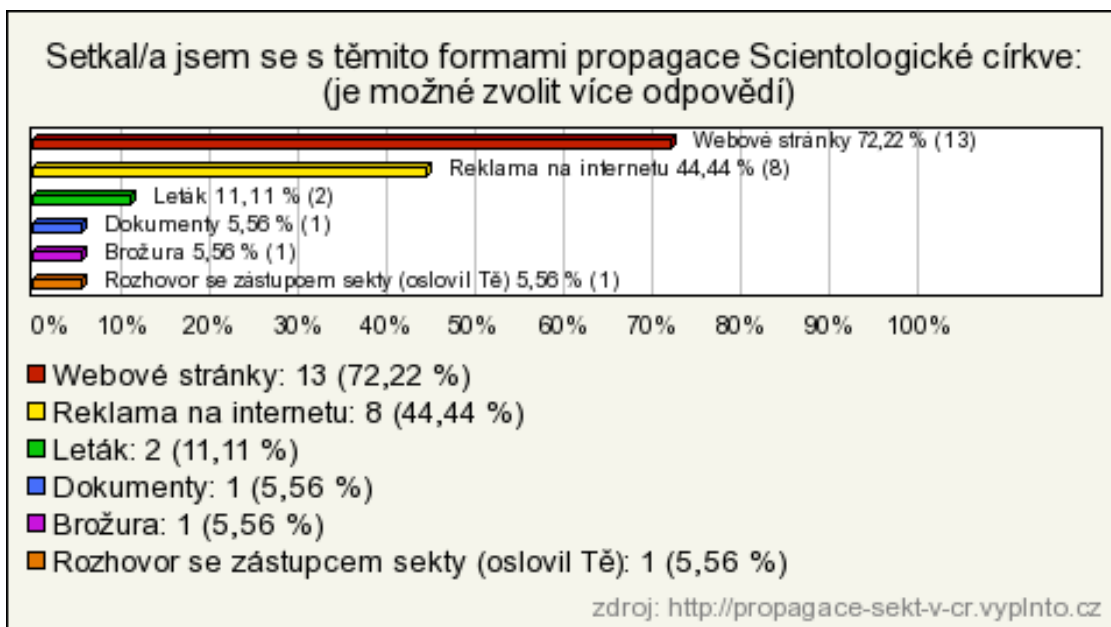
Vcelku zvláštní je pak fakt, že se pouze 4 respondenti někdy setkali jak s propagací Scientologické církve, tak s propagací Církve Ježíše Krista. Ostatní respondenti se pak setkali buď s propagací jedné z těchto sekt, nebo s propagací druhé, ale nikdy ne s oběma.

Graf 23, zdroj: vlastní výzkum

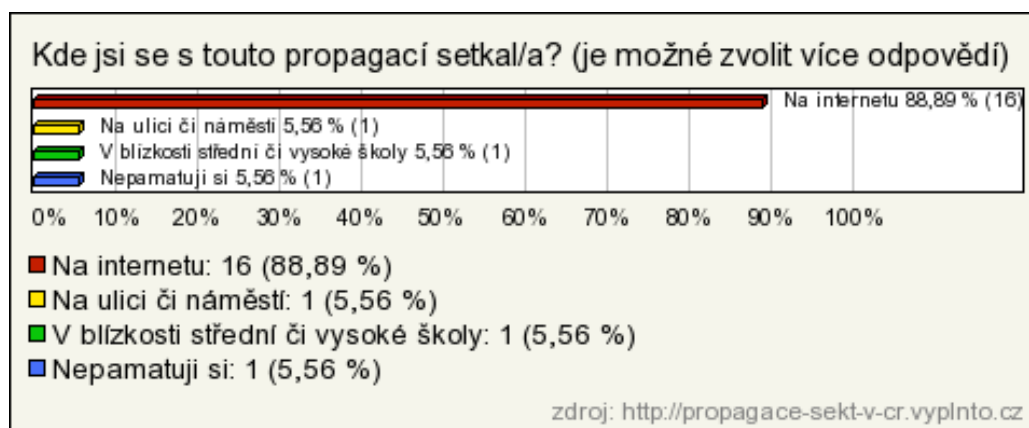
6.3.5.2 Konkrétní propagační prostředky využívané Scientologickou církví

Typů propagačních prostředků Scientologické církve, které respondenti někdy zaregistrovali, nebylo mnoho. Kromě dvou výjimek se s veškerou propagací této sekty setkali na internetu – ať už to byly webové stránky či přímo internetová reklama.

Graf 24, zdroj: vlastní výzkum

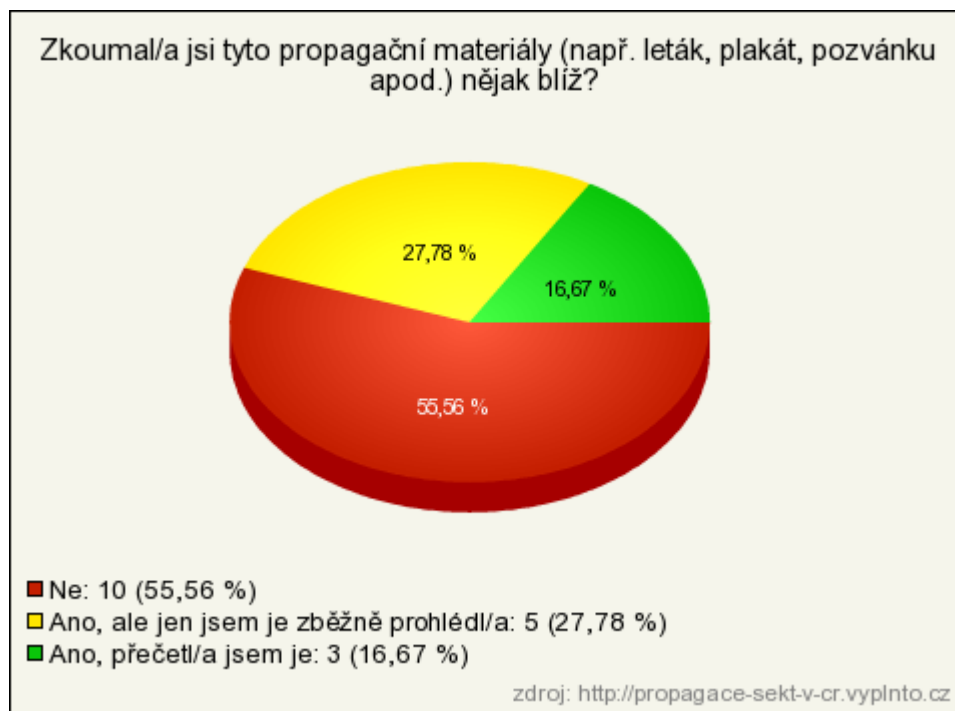
To potvrzuje i následující graf, který znázorňuje odpovědi na otázku: *Kde jsi se s touto propagací setkal/a?*

Graf 25, zdroj: vlastní výzkum

Pouze jeden jediný respondent byl přímo osloven zástupcem Scientologické církve a dle jeho hodnocení, toto setkání vůbec nebylo příjemné. Zástupce sekty označil za velmi agresivního a vtíravého, působil na něj velmi podezřele a byl nezdvořilý. Respondent od člena sekty obdržel brožuru a pozvánku na akci.

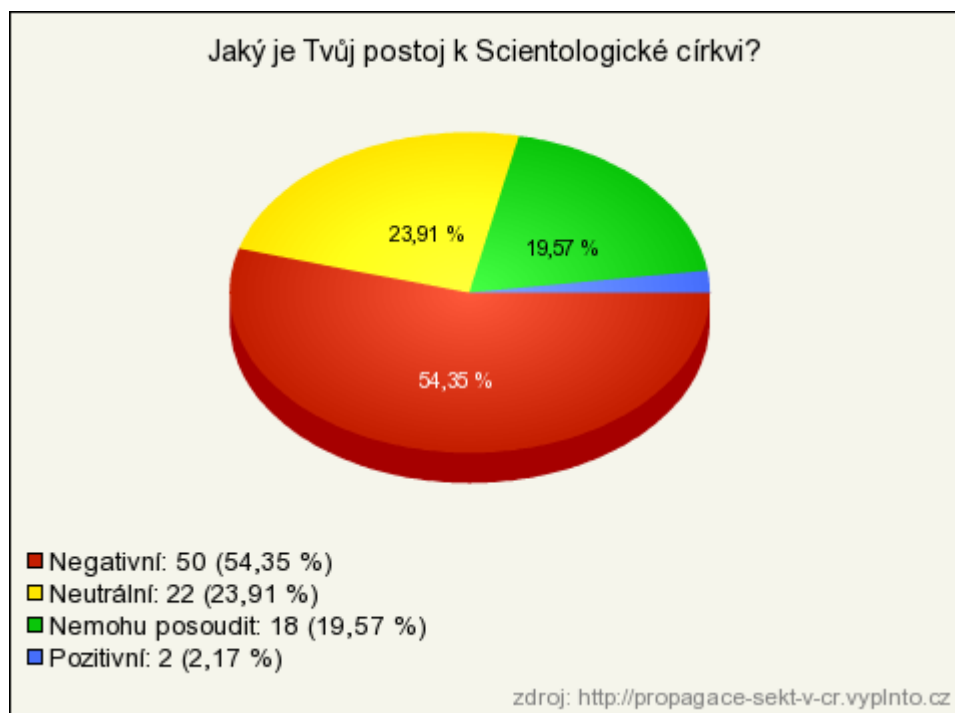
Výsledky, týkající se aktivního přečtení či zběžného prohlédnutí textových propagačních prostředků, také nebyly příliš vysoké. Pouze 8 respondentů z celkových 18 mělo zájem si reklamu na internetu či článek na webových stránkách prohlédnout, pouze 3 ji pak také přečetli.

Graf 26, zdroj: vlastní výzkum

6.3.5.3 Postoj respondentů k Scientologické církvi

Více než polovina (54,35%) z celkových 92 respondentů, kteří odpovídali na poslední otázku, vyjádřila negativní postoj k Scientologické církvi. Neutrální postoj zaujalo 23,91% respondentů, odpověď *nemohu posoudit* pak zvolilo 19,57% dotázaných. Pozitivní postoj pak k sektě zaujaly dvě studentky ve věku 18-22 let, které se s žádnou propagací Scientologické církve nikdy nesetkaly, přesto jedna z těchto respondentek uvedla, že se o scientologii celkem zajímá, aktivně si o ní hledala informace na Wikipedii, a proto k ní má pozitivní vztah.

Graf 27, zdroj: vlastní výzkum

6.3.6 Ověření výzkumné otázky č. 3 c)

Výzkumná otázka č. 3 c): *Jaký je postoj široké veřejnosti v ČR (citlivé na propagační a manipulativní techniky sekt) k propagaci Scientologické církve a jaké s touto propagací mají zkušenosti?*

Více než polovina české veřejnosti citlivé na propagační a manipulativní techniky sekt má na Scientologickou církev negativní názor. Existuje ale také hodně těch, kteří k ní zaujímají postoj neutrální, či vůbec žádný.

Není také mnoho lidí, kteří by se s jejich propagací v ČR setkali, a ti, kteří ano, ji v naprosté většině zaznamenali na internetu. Tento výsledek ovšem vůbec nemusí znamenat, že se Scientologové zaměřují pouze na internet. Právě naopak. Jak již bylo řečeno v předchozí kapitole, Scientologové v ČR se snaží schovávat za nejrůznější organizace (pro pomoc se závislostí na drogách, kouření, či alkoholu, vzdělávací, zájmové, sportovní apod.) a o své „víře“ začnou s potenciálním členem mluvit až později, postupně a dotyčný si dlouho nemusí uvědomovat, že se ve skutečnosti jedná o Scientologickou církev. V tomto se Scientologové chovají velice chytře a záludně a i když si respondenti mohli myslet, že se s jejich propagací nikdy nesečkali, ve skutečnosti tomu tak být mohlo.

Scientologové tak jako jediná ze všech tří zkoumaných sekt prokázala známky přizpůsobování propagace určité cílové skupině (přece jenom je pro ně zcela zásadní vydělávat peníze) a díky jejím ošidným taktikám může představovat nebezpečí nejen pro ty, kteří jsou k jejím propagačním a manipulativním technikám citliví, ale i pro širokou běžnou veřejnost.

6.4 Vlastní odpovědi respondentů

Poslední otázka v dotazníku byla nepovinná a respondenti se v ní mohli volně vyjádřit k problematice sekt a jejich propagace.

Několik respondentů hodilo sekty a náboženství do stejného pytle a označilo je za vymývání mozku. V odpovědích se hodně hromadily negativní postoje k sektám – ať už se jednalo o popisy typu *je to hnus, trapné, lidé, kteří tomu věří, jsou idioti, nebo mají zatměný mozek*, nebo zmínky o *vtíravosti, otravnosti a rozbití rodin*. Pár respondentů také označilo propagační materiály Svědků Jehovových za věc hodnou výsměchu.

Našli se ale i tací, kteří se o tuto problematiku více zajímali (tudíž měli více informací a větší přehled). Tito respondenti vykazovali negativní postoj k sektám a tvrdili, že se propagačními materiály sekt nenechají ovlivňovat.

ZÁVĚR

Výzkum ukázal, že mladí lidé žijící v ČR, ve věku 18-30 let, kteří jsou často cílovou skupinou sekt kvůli své vyšší citlivosti na jejich manipulativní a propagační techniky, povětšinou znají, nebo už někdy slyšeli jak o Svědcích Jehovových, tak o Církvi Ježíše Krista a Scientologické církvi. Nelze ale s jistotou tvrdit, že mají ponětí o tom, že u nás všechny tyto sekty působí.

Ze získaných dat lze také vyvodit ještě jiný závěr – tito mladí lidé většinou nemají o sektách dostatečné informace. To může být jedním z důvodů, proč tolik respondentů v případě otázek týkajících se postojů k jednotlivým sektám volilo odpovědi *neutrální* a *nemohu posoudit*. Kvůli tomu si nemusí uvědomovat všechna rizika s těmito sektami spojenými, což je dělá zranitelnějšími vůči jejich oslovovacím technikám.

Přestože počet členů jednotlivých sekt na našem území každoročně klesá, Scientologické církvi (přestože se dá považovat za nejrizikovější ze všech tří sekt) počet členů zatím velice plíživým tempem stoupá – od roku 2001 se více než ztrojnásobil. Tento fakt je poněkud znepokojivý, když uvážíme, jak vychytralých taktik tato sekta využívá při své propagaci. Na Scientologickou církev by si tak mladí lidé měli dávat obzvlášť pozor, protože, i když si to nemusejí uvědomovat, mohou být jejich propagaci vystaveni na nejrůznějších vzdělávacích kurzech nebo třeba i na hodině jógy.

Protože byl počet respondentů relativně malý, nemůžeme se stoprocentní jistotou tvrdit, že veškeré závěry zmíněné v této práci jsou zcela přesné a všeobecně pravdivé, přesto výsledky výzkumu nabízejí určitý přehled a představu o současné situaci v dané problematice.

Můžeme říct, že cíl práce byl naplněn, i když se ne ve všech případech podařilo získat dostatečný počet respondentů.

Zpracování této práce pro mne bylo velmi přínosné, nejen z hlediska načerpání nových informací o tématu, se kterým jsem před jejím zpracováním měla jen velmi omezené zkušenosti, ale také mi umožnilo zformovat si vlastní postoj ke konkrétním sektám a problematice oslovování mladých lidí.

Práce také může sloužit každému, kdo se chce alespoň zběžně seznámit s problematikou sekt, s tím jak fungují, jaké propagační prostředky sekty u nás využívají, jak se k nim staví mladí lidé a zda se s jejich propagací osobně setkali.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní zdroje

ABGRALL, Jean-Marie, 2000. *Mechanismus sekt.* Vyd. 1. Praha: Karolinum, 253 s. ISBN 80-7184-774-7.

BELCH, George E. a Michael A. BELCH, 2012. *Advertising and promotion: an integrated marketing communications perspective.* 9th ed. New York: McGraw-Hill/Irwin, xxxiv, 828 s. ISBN 978-0-07-340486-8.

BUCHNEROVÁ, Barbara, 1999. *Co máme vědět o sektách.* 1. Praha: Amulet, 127 s. ISBN 80-86299-02-3.

KOZEL, Roman, Lenka MYNÁŘOVÁ a Hana SVOBODOVÁ, 2011. *Moderní metody a techniky marketingového výzkumu.* 1. vyd. Praha: Grada, 304 s. ISBN 978-80-247-3527-6.

LEWIS, James R., 2005. *Cults: A Reference Handbook.* Santa Barbara: ABC-CLIO, LLC. ISBN 1851096183.

MOYANO, Antonio Luis, 2011. *Sekty skrytá hrozba současnosti.* Frýdek-Místek: Alpress. ISBN 978-80-7362-882-6.

OSTLING, Richard a Joan K. OSTLING, 1999. *Mormon America: The Power and the Promise.* New York: HarperCollins. ISBN 0060663723.

PARTRIDGE, Christopher H a Zdeněk VOJTÍŠEK, 2006. *Encyklopedie nových náboženství: nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spiritualita.* Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 446 s. ISBN 80-242-1605-1.

SVĚTLÍK, Jaroslav, 2005. *Marketing - cesta k trhu.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 340 s. ISBN 80-86898-48-2.

VOJTÍŠEK, Zdeněk, 2004. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství.* Vyd. 1. Praha: Portál, 462 s. ISBN 8071787981.

VYSEKALOVÁ, Jitka, 2007. *Psychologie reklamy: nové trendy a poznatky.* 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 294 s. ISBN 978-80-247-2196-5.

WIEBUS, Hans-Otto, 2006. *Sekty a lovci duší: lexikon náboženských sekt a ezoteriky*. Plzeň: Nava. ISBN 80-7211-224-4.

Internetové zdroje

1. A Portrait of Mormons in the U.S. - Pew Forum on Religion & Public Life, 2009. In: *The Pew Forum* [online]. 24.7.2009 [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <http://www.pewforum.org/Christian/Mormon/A-Portrait-of-Mormons-in-the-US.aspx>
2. About Ex-JW.com | Ex-Jehovah's Witnesses Online, © 2008-2010. *Ex-Jehovah's Witnesses Online* [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <http://ex-jw.com/about-ex-jwcom>
3. Adresy odboček: Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů, © 2013. *ADRESY ODBOČEK* [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <http://www.cirkev-jezise-krista.cz/kontakt/seznam-odbocek/adresy-odbocek.html>
4. Církevní vedoucí: Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů, © 2013. *CÍRKEVNÍ VEDOUCÍ* [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <http://www.cirkev-jezise-krista.cz/informace-o-cirkvi/cirkev-v-ceske-republice/cirkevni-vedouci.html>
5. Czech Republic - LDS Statistics and Church Facts | Total Church Membership, 2011. *Facts and Statistics* [online]. 31.12.2011 [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <http://www.mormonnewsroom.org/country/czech-republic>
6. Časopis Liahona: Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů, © 2013. *ČASOPIS LIAHONA* [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <http://www.cirkev-jezise-krista.cz/nc/knihovna-evangelia/casopis-liahona.html>
7. GRUNDY, Paul, 2005-2013. *Facts about Truth, the Watchtower, jw.org and Jehovah's Witnesses* [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <http://www.jwfacts.com/>
8. Historie Církve v České republice: Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů, © 2013. *HISTORIE CÍRKVE V ČESKÉ REPUBLICE* [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <http://www.cirkev-jezise-krista.cz/informace-o-cirkvi/cirkev-v-ceske-republice/historie-cirkve-v-ceske-republice.html>
9. HRUBÝ, Petr, 2003. Rexter | Časopis pro výzkum radikalismus, extremismu a terorismu & Scientologie v České republice. *Scientologie v České republice* [online]. č. 1 [cit. 2013-04-21]. ISSN 1214-7737. Dostupné z: <http://www.rexter.cz/scientologie-v-ceske-republice/2003/05/01/>

10. ORTEGA, Tony, 2012. Scientology's Own Promotional Material Attests to 15-Year-Olds in the Sea Org - New York - News - Runnin' Scared. In: *Scientology's Own Promotional Material Attests to 15-Year-Olds in the Sea Org* [online]. 4.7.2012 [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: http://blogs.villagevoice.com/runninscared/2012/07/scientology_sea_org_15_year_olds.php
11. PŘIBYL, Stanislav, 2004. Sekty a právo (I.). *Dingir* [online]. č. 3 [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <http://dingir.cz/archiv/Dingir304.pdf>
12. Sčítání lidu, domů a bytů, © 2009-2011a. In: *Sčítání lidu, domů a bytů* [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30719&th=&v=&vo=H4slAAAAAAAAAAAFvzloG1ulhBMCuxLFGvtCQzR88jsTjDN7GAlf3WwcNiCreZGZjcGLhy8hNT3BKTS_KLPBk4SzkKUosz8nNSKgrsHRhAgKecA0gKADF3CQNnaLBrUIBjkKNvcSFDHQMDhhqG CqCiYA__cLCiEgZGvxIGdg9_Fz__EMeCEgY2b38XZ89gllvLxTHEP8wx2NEFJM4ZH0IY5u_t7-MJ1OIP5ldEBKT5OwU5RgH5IUB9fo4ePq4uIDtZSxhYw1yDolzhXstJzEvX88wrSU1PLRJ6tGDJ98Z2CyYGRk8G1rLEnNLUiilGAYQ6v9LcpNSitjVTZbm nPOhmAjq44D8QIDDwAK10C_KF2coe4ugU6uPtWMLA4eni6hcSEAZ0Foe_k3OQmaGJcwUASIONLfwBAAA.&vseuzemi=null&v
13. Sčítání lidu, domů a bytů, © 2009-2011b. In: *Sčítání lidu, domů a bytů* [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30719&th=&v=&vo=H4slAAAAAAAAAAGVPPU-DUBS9xSCI7VAd3PwLJGxu-logED4egVeMTD4tKRosCI-WycRFB1fdHRz7J4y_wNXJuDs76sNEHTzJvbn35pycc1fvIFYIbJzSBVVqdp lpJq1Slxai9PL4tHX4vAaCAb0sp1ODHrO8tEBmaZIUaZ5Nm2J3D1oMll3eh7z6DORJqAc-CpBbncMFwD8ONJwUmnj_m8Sg4zGQTKx5mKCCwbqNtbEV8qmnIYljFC KtvcsHQRG2sWNxCeY7OfBjPApQzHfCdR4yHV1rPUUGYqQHsf77WkbnM8Was2SWIJtv9w8f19c7AnQsEBc0q5OmhOEfz6vPjpLyanW33b99vRF44OK Tg8GAWxqB--MqETSaODZi0LU03SN-xGNJmlwDVVWbLx3yu_tbAQAA&vseuzemi=null&void=
14. Svědkové Jehovovi v České republice, 2009. In: *Svědkové Jehovovi v České republice* [online]. 5.4.2009 [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <http://www.rozcesti.org/system/files/SJ%20v%20Cesk%C3%A9%20Republi ce.pdf>

15. Svědkové Jehovovi v ČR a SR patří mezi nejhorší na světě, 2004. In: *Svědkové Jehovovi v ČR a SR patří mezi nejhorší na světě*[online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <http://www.straznavez.cz/Zdomova/statistika.htm>

16. Will the Voice of Bart Simpson Get In Trouble for 'Unauthorized' Scientology Call?, 2009. In: *Will the Voice of Bart Simpson Get In Trouble for 'Unauthorized' Scientology Call? | Fox News* [online]. 29.1.2009 [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <http://www.foxnews.com/story/0,2933,485304,00.html>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CJKSPD	Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů
ČID	Částečný invalidní důchod
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
OSN	Organizace Spojených Národů
OSVČ	Osoba výdělečně činná
PR	Public Relations
SJ	Svědkové Jehovovi
SŠ	Střední škola
USA	Spojené státy americké
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠ	Vysoká škola

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1, zdroj: vlastní výzkum	42
Graf 2, zdroj: vlastní zpracování.....	42
Graf 3, zdroj: vlastní výzkum	43
Graf 4, zdroj: vlastní výzkum	44
Graf 5, zdroj: vlastní zpracování.....	45
Graf 6, zdroj: vlastní zpracování.....	45
Graf 7, zdroj: vlastní výzkum	47
Graf 8, zdroj: vlastní výzkum	48
Graf 9, zdroj: vlastní výzkum	49
Graf 10, zdroj: vlastní výzkum	50
Graf 11, zdroj: vlastní výzkum	51
Graf 12, zdroj: vlastní zpracování.....	51
Graf 13, zdroj: vlastní zpracování.....	52
Graf 14, zdroj: vlastní zpracování.....	53
Graf 15, zdroj: vlastní výzkum	54
Graf 16, zdroj: vlastní výzkum	55
Graf 17, zdroj: vlastní výzkum	56
Graf 18, zdroj: vlastní výzkum	57
Graf 19, zdroj: vlastní výzkum	58
Graf 20, zdroj: vlastní výzkum	58
Graf 21, zdroj: vlastní zpracování.....	59
Graf 22, zdroj: vlastní výzkum	60
Graf 23, zdroj: vlastní výzkum	61
Graf 24, zdroj: vlastní výzkum	62
Graf 25, zdroj: vlastní výzkum	62
Graf 26, zdroj: vlastní výzkum	63
Graf 27, zdroj: vlastní výzkum	64

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P1: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Hezký den,

tento dotazník je určen pouze pro **věkovou skupinu 18-30** a zabývá se propagací konkrétních sekt působících na území České republiky. Nenechte se odradit počtem otázek, slibuji, že drtivá většina z Vás je nebude muset vyplňovat všechny. :)

Výsledky budou sloužit jako podklad pro mou bakalářskou práci.

Díky moc. :)

Pavλίna Kadlecová

1. Jak na Tebe působí slovo sekta?
 - Pozitivně
 - Neutrálně
 - Negativně

2. Jaké sekty působící v ČR znáš? – otevřená otázka

3. Slyšel/a jsi někdy o sektě Svědkové Jehovovi? – pokud je odpověď NE, respondent pokračuje otázkou č. 13
 - Ano
 - Ne

4. Setkal/a jsi se někdy s nějakou formou propagace sekty Svědkové Jehovovi (plakáty, letáky, brožury, zástupce sekty, webové stránky, akce či kurz pořádaný sektou apod.)? – pokud je odpověď NE, respondent pokračuje otázkou č. 12
 - Ano
 - Ne

5. Setkal/a jsem se s těmito formami propagace Svědků Jehovových: (je možné zvolit více odpovědí)
 - Plakát
 - Leták
 - Brožura
 - Rozhovor se zástupcem sekty (oslovil Tě)
 - Webové stránky
 - Reklama na internetu

- Akce (kulturní/sportovní/kurz) pořádaná sektou
- Dopis
- Jiné (vlastní odpověď)

6. Kde jsi se s touto propagací setkal/a? (je možné zvolit více odpovědí)

- Na ulici či náměstí
- Doma (zástupci sekty zazvonili u Vašich dveří)
- V blízkosti divadla
- V blízkosti sportovního či zájmového centra
- V blízkosti střední či vysoké školy
- Na akci (sportovní, kulturní či jiné)
- Na internetu
- Jinde (vlastní odpověď)
- Nepamatuji si

7. Zkoumal/a jsi tyto propagační materiály (např. leták, plakát, pozvánku apod.) nějak blíž? – pokud NE nebo je jen zběžně prohlédl, respondent přechází na otázku č. 9.

- Ano, přečetl/a jsem je
- Ano, ale jen jsem je zběžně prohlédl/a
- Ne

8. Jak na Tebe tato propagace působila?

Pozitivně Negativně

Důvěryhodně Nedůvěryhodně

Informace byly srozumitelné Informace nebyly srozumitelné

9. Oslovil Tě někdy zástupce/stoupenec Svědků Jehovových? – pokud je odpověď NE, respondent pokračuje otázkou č. 12

- Ano
- Ne

10. Jak na Tebe zástupce sekty působil? Byl:

Agresivní Klidný

Zdvořilý Nezdvořilý

Působil podezřele Působil seriózně

Upravený Neupravený

Vtíravý Držel si odstup

11. Jaké propagační materiály jsi od zástupce sekty Svědkové Jehovovi obdržel/a (nebo Ti byly nabídnuty)? (je možné zvolit více odpovědí)

- Brožury
- Letáky
- Plakáty
- Knihy
- CD/DVD
- Pozvánka na akci
- Jiné (vlastní odpověď)
- Žádné

12. Jaký je Tvůj postoj k Svědkům Jehovovým?

- Pozitivní
- Neutrální
- Negativní
- Nemohu posoudit

13. Slyšel/a jsi někdy o Mormonech (mormonismu)? – pokud NE, respondent pokračuje otázkou č. 23

- Ano
- Ne

14. Setkal/a jsi se někdy s nějakou formou propagace Mormonů (plakáty, letáky, brožury, zástupce sekty, webové stránky, akce či kurz pořádaný sektou apod.)? – pokud je odpověď NE, respondent pokračuje otázkou č. 19

- Ano
- Ne

15. Setkal/a jsem se s těmito formami propagace Mormonů: (je možné zvolit více odpovědí)

- Plakát
- Leták
- Brožura
- Rozhovor se zástupcem sekty (oslovil Tě)
- Webové stránky
- Reklama na internetu
- Akce (kulturní/sportovní/kurz) pořádaná sektou

- Jiné (vlastní odpověď)

16. Kde jsi se s touto propagací setkal/a? (je možné zvolit více odpovědí)

- Na ulici či náměstí
- Doma (zástupci sekty zazvonili u Vašich dveří)
- V blízkosti divadla
- V blízkosti sportovního či zájmového centra
- V blízkosti střední či vysoké školy
- Na akci (sportovní, kulturní či jiné)
- Na internetu
- Jinde (vlastní odpověď)

17. Zkoumal/a jsi tyto propagační materiály (např. leták, plakát, pozvánku apod.) nějak blíž? – pokud NE nebo jen zběžně, respondent přechází na otázku č. 19

- Ano, přečetl/a jsem je
- Ano, ale jen jsem je zběžně prohlédla
- Ne

18. Jak na Tebe tato propagace působila?

Pozitivně Negativně

Důvěryhodně Nedůvěryhodně

Informace byly srozumitelné Informace nebyly srozumitelné

19. Oslovil Tě někdy zástupce/stoupenec Mormonů? – pokud je odpověď NE, respondent pokračuje otázkou č. 22

- Ano
- Ne

20. Jak na Tebe zástupce sekty působil? Byl:

Agresivní Klidný

Zdvořilý Nezdvořilý

Působil podezřele Působil seriózně

Upravený Neupravený

Vtíravý Držel si odstup

21. Jaké propagační materiály jsi od zástupce sekty Svědkové Jehovovi obdržel/a (nebo Ti byly nabídnuty)? (je možné zvolit více odpovědí)

- Brožury
- Letáky
- Plakáty
- Knihy
- CD/DVD
- Pozvánka na akci
- Jiné (vlastní odpověď)
- Žádné

22. Jaký je Tvůj postoj k Mormonům (mormonismu)?

- Pozitivní
- Neutrální
- Negativní
- Nemohu posoudit

23. Slyšel/a jsi někdy o Scientologické církvi? – pokud je odpověď NE, respondent pokračuje otázkou č. 33

- Ano
- Ne

24. Setkal/a jsi se někdy s nějakou formou propagace Scientologické církve (plakáty, letáky, brožury, zástupce sekty, webové stránky, akce či kurz pořádaný sektou apod.)? – pokud je odpověď NE, respondent pokračuje otázkou č. 29

- Ano
- Ne

25. Setkal/a jsem se s těmito formami propagace Scientologické církve: (je možné zvolit více odpovědí)

- Plakát
- Leták
- Brožura
- Rozhovor se zástupcem sekty (oslovil Tě)
- Webové stránky
- Reklama na internetu
- Akce (kulturní/sportovní/kurz) pořádaná sektou
- Jiné (vlastní odpověď)

26. Kde jsi se s touto propagací setkal/a? (je možné zvolit více odpovědí)

- Na ulici či náměstí
- Doma (zástupci sekty zazvonili u Vašich dveří)
- V blízkosti divadla
- V blízkosti sportovního či zájmového centra
- V blízkosti střední či vysoké školy
- Na akci (sportovní, kulturní či jiné)
- Na internetu
- Jinde (vlastní odpověď)

27. Zkoumal/a jsi tyto propagační materiály (např. leták, plakát, pozvánku apod.) nějak blíž? – pokud NE nebo jen zběžně, respondent přechází na otázku č. 29

- Ano, přečetl/a jsem je
- Ano, ale jen jsem je zběžně prohlédla
- Ne

28. Jak na Tebe tato propagace působila?

Pozitivně Negativně

Důvěryhodně Nedůvěryhodně

Informace byly srozumitelné Informace nebyly srozumitelné

29. Oslovil Tě někdy zástupce/stoupenec Scientologické církve? – pokud je odpověď NE, respondent pokračuje otázkou č. 32

- Ano
- Ne

30. Jak na Tebe zástupce sekty působil? Byl:

Agresivní Klidný

Zdvořilý Nezdvořilý

Působil podezřele Působil seriózně

Upravený Neupravený

Vtíravý Držel si odstup

31. Jaké propagační materiály jsi od zástupce Scientologické církve obdržel/a (nebo Ti byly nabídnuty)? (je možné zvolit více odpovědí)

- Brožury
- Letáky

- Plakáty
- Knihy
- CD/DVD
- Pozvánka na akci
- Jiné (vlastní odpověď)
- Žádné

32. Jaký je Tvůj postoj k Scientologické církvi?

- Pozitivní
- Neutrální
- Negativní
- Nemohu posoudit

33. Jsi:

- Muž
- Žena

34. Jaký je Tvůj věk?

- 18-22
- 23-27
- 28-30
- Jiné (vlastní odpověď)

35. Bydlíš v:

- Jihomoravský kraj
- Zlínský kraj
- Moravskoslezský kraj
- Olomoucký kraj
- Pardubický kraj
- Kraj Vysočina
- Jihočeský kraj
- Plzeňský kraj
- Středočeský kraj
- Hlavní město Praha
- Králové-hradecký kraj

- Liberecký kraj
- Ústecký kraj
- Karlovarský kraj
- Jiné (vlastní odpověď)

36. Kolik obyvatel má Tvoje obec?

- Do 5000
- 5 000 – 20 000
- 20 000 – 50 000
- 50 000 – 100 000
- Nad 100 000

37. Jsi:

- Student/ka SŠ
- Student/ka učiliště
- Student/ka VŠ
- Zaměstnaný/á
- Nezaměstnaný/á
- Jiné (vlastní odpověď)

38. Chceš ještě něco dodat ke zkoumané problematice? - Otevřená otázka, nepovinná

Mockrát děkuji za Váš čas a pomoc.